Дүхы ораонуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 134 (15757) | 1981 оной июниин 11, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

БАМ—БҮГЭДЭ АРАДАЙ БАРИЛГА

Арбан нэгэдэхи табан жилдэ Байгал-Амарай түмэр замаар үргэлжэдэнь поезднуудые ябуулха гээд КПСС-ий XXVI съездыи шиндхэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ. Энэ задаа нүүрһэнэй, түмэрэй болон марганцева рудагай, вольфрамай, никелийн, цинкыи, молибденэй, туулганай болон бусад малтамалнуудай шэнэ хэбтэшэнүүдые ашаглалгые түргэдхэхэ арга олгохо. Тайгын модо үйлэдбэрилгөөр үндэлэн ой модо болбосоруулгын болон целлюлозно-саарһанай промышленность, ой модоной хими саашадаа түргэхэ юм.

Байгал-Амарай түмэр зам баригшад ажалаа түргэдхэ- байнхай. 3510 километр гол замай 2 мянганиинь ратагданхай, харин 600 километрынь саг үргэлжын ашаглалгада үгтөө, бүхы замай гурбанайнь нэгэ хубида хүдэлэриин эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха поезднуудай ябуулагдаг болоо. Энэ амжалта туйлахын тула олон миллион кубометр шорой адхагдаа, хоёр мянга гаран ислэб барилганууд бодхоогдоо. Транссибые Урда Яхадай холбоһон бага БАМ-ай замаар олон миллион тонно нүүрһэн, ой модон болон тус хизаарай бусад баялигуудыи эрэгдэһэн байха юм. Мүнөө барилгашадай гол хүсэ ядалынь тоннельнүүд болоп хүүргэнүүдые байгуулгада ислүүлэгдэнэ.

Түүлэй жэлнүүдтэ БАМ дээрэ ажалай коллективүүд нридэн бэхижээ, өөрынгөө ажал хэрэгтэ мастер болон нүхэд ургаа. Тэдэнэй дунда КПСС-эй XXVI съездыи делегадууд болоһон Социалис Ажалай Герой, КПСС-эй ЦК-гай тэшүүи Леонид Казаков болон Ленинэй орденоор агнагдаһан Вячеслав Аксёнов, Ленинскэ комсомолой премиигай лауреат Александр Бондарь гэгшэд оролсоно. Үнэ түрүүшын харгы гаргагшад тайга соохи ажабайдалыи хэрэгтэй бүхы юумэ хэнэ — байрыи гэрнүүдые бодсоно, һургуулинуудые, хүүгэдэй саадуудые, клубуудые гарина.

Байгал-Амарай түмэр зам — бүгэдэ арадай барилга ыи. БАМ-ай олонхи городууд болон посёлогууд өөрыи аг үргэлжын шефүүдтэй, эндэ союзна болон автономито республикануудай, хизаарнууд, областьнууд болон городуудай эльгээһэн гушаад шахуу отряд ажаллана. Жэлэн хэлэбэл, Москвагай, Украниный, Грузиин, Молдавиин, Ставрополиин ба Краснодарай хизаарнуудай, Свердловско болон Московско областьнуудай түлөөлэгдэд БАМ дээрэ оролдосотой бэрхээр ажаллажа байнхай. Гэхэтэй хамта Арменидэ, Туркменидэ, Башкиридэ, Алтайн хизаарта, Волгоградай, Омскыи, Куйбышевай областьнуудта габшагай барилгада шефскэ туһа хүргэгэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулнагүй.

Бамовецуудай ажалай амжалта ехэнхидээ материалнуудаар саг соонь хангалгаһаа дулдыдаг. Тингэжэ үнэргшэ жэлдэ 280 мянган шпала дутуу үгтөө, энээгээр дүн дүшэн километр харгы зам татажа болохо һэн. Шалгаанниинь юуб гэхэдэ—Зам харилсаанай министерство шпала үгэхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. СССР-эй ой модоной, целлюлозно-саарһанай болон Модо болборуулгын министерство хорин мянгаад шахуу дүрбэлэн метр стандартна гэрнүүдые саг болзортонь үгөөгүй. Металлай, түмэр-бетоной, хирпиисын болон бусад хэрэгтэй материалнууд болон хэрэгсэлнүүдэй дуталдаһанһаа ажаллай эршэ һулардаг. Партийна организацинууд, ажахын дуталбэрилэгшэд БАМ-да бүхы шухала юумые үгэхэ хэрэгые тон нарин нягтаар хинаха зэргэтэй. Зүгөөр балгга дээрэ материалнуудые гамтайгаар ашаглаха талаар тэмсэл шангадхаха шухала.

БАМ гээшэ ганса рельснүүд, хүүргэнүүд ба тоннельнүүд ишэ. Энэ хадаа шэнэ городууд болон посёлогууд, совхозууд болон лесопромхозууд, асари ехэ баялигуудтай онсодхэгдэһэн газар мүн.

«Байгал-Амарай харгы зам — хүргэлтэ түгэс социализмыи үе сагай барилга мүн... Барилгыи районуудта ааһуудалай зохид һайн эрхэ байдал зохёохо болоно, гэр байра, клубуудые, һургуулинуудые барилгада ахаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй, өнө бүхы юумые үргэ дэлисэтэйгээр, ёһотой техническэ хэмжээндэнь, саа уларилые анхаралдаа (абажа бүтээхэ шухала», —гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев Сибирь болон Алас-Дурна зуыг ябахадаа хэлэлэн юм.

Харгы замай зоныи нилээд ехэ хубинь, миллион хагаһаа үлүү дурбэлжэн километр талмай ашаглахада хүүр хүндэ юм. Хүнүүд тайга, хадыи шэлэнүүд, мүнхэ ёлыэ, пермүүн уларил дабаха баатай болоно. Бэрхэшэлэнүүдэй хэды ушарбашье, тэдэнэр урагшаа дабшана, ны хизаарта үни удаан сагта түбхинэхөөр түхеэрнэ. Мүнөө эндэ хүсэ ехэтэ трестнүүд хүдэлиэ, тиимэһээ гэр байр, социально-ажаһуудалай болон соёлой хэрэглэмжыи ушангуудые бүри түргэнөөр бодхоохо арга бин. Асари ны баялигуудай нөөсэнүүдые ажахыда ашаглаха гээшэ нехиндээ ерээдүй сагай хэрэг, тингэбэшье мүнөө сагһаа АМ-ай зоныи экономическа хүргэлтые тусхай зорилгоой программаар үндэлэхэ шухала.

БАМ-да олон хүн ерэдэг, харин бүлтадаа түмэр зам барилга дээрэ үлэнэгүй. Шалтагаанууднь гэхэдэ—ыи гэр байра дуталдана, хүүгэдэй эмхи зургаанууд үгы ыгаа. БАМ дээрэ ехэ барилга хэгдэнэ, тингэбэшье хоо бодомжотойгоор эрхилэгдэнэ гэхыи аргагүй. Жэлнь, Тындэдэ Москвагай шефүүдэй туһаламжаар комальна бүхы хангамжатай хэдэн арбаад олон дабхар нүүд баригданхай, тингэбэшье эндэ саг зуура байрлаар баригдаһан гэрнүүд үсөөн бэшэ, мүнөө болотор гоо байгуулгын генеральна түсэб үгы, гэр байра, хүүгэд саадуд дуталдана. Инмэрхүү ушарнууд бэшэшье гаа дайралдана.

БАМ-ай трассые зубшан, саг зуурын автомобильна ынууд татагданхай. Олонхи ушарта тэдэнэр ехэ муу, ыние һайнаар ашаглаха талаар харюусалга хэншье шагүй. Өөрынгөө туһаламжын үүргэ дүүргээд, тэдэнэр ыа дараалан һандаран эбдэрнэ. Сибириин болон Алас-ыа зүгэй районуудта ганса түмэр харгы бэшэ, зүүр найдамтай автомобильна харилсаанууд хэрэгтэй гэ- бодото байдал гэршэлнэ.

Түмэр замай зоныдо городуд ба посёлогуудай хүн зоные өөрын эдеэ хоолоор хангаха арга олгохо хүдөө хынь үйлэдбэри байгуулан хүргөөхэ гээшэ эндэ шиндхэ зорилгонуудай нэгэн болоно. Харин мүнөө дээ «аграрна цех» барилгашадай болон тэдэнэй бүлэнүүд эрилтэ хэрэглэмжые оройдоо табан-долоон процент гана. Зарим газарта бамовецууд нютагай ажахынуудта туһалангаа, өөрынгөө хүсөөр малай байра, гахай үсөөнлэх комплекснуудые, теплицэнүүд болон нарнидые болхооно. Партийна комитедууд, арадай депутатууд нютагай Советүүд иимэ дүршэл дэмжэхэ, нэбтэлэн тараараа уялгатай. Сибириин газар дайда хэды шэ- ба байбашье, тэндэ байрлаһан, ажаллажа байһан хүмүүые эдеэ хоолоор хангажа шадаха зэргэтэй.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай урда шиндхэ асуудалнууд үсөөн бэшэ. Тингэжэ табан жилэй түрүүшын жилдэ «Ленабамстрой» трестыи коллектив болоо хоёр һара урид 261 километр утатай Усть-Кут—ерма гэһэн комплекс саг үргэлжын ашаглалгада туна уялга абаа. Усть-Кутһаа Янчукан станци хүрэтэр, ыдэнээ баруулжаа — Олекма мүрэн хүрэтэр, зүүлжээ Зейск станци хүрэтэр, Ургалһаа — Февральск станци хүрэтэр рельснүүдые табиха хэрэтэй. Үгэһэн үгээ ыхи коллективүүд нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлнэ. Таыгэлэй түрүүшын жилые һайнаар өхилбэл, бүгэдэ атаа барилгые амжалтатайгаар түгэсхэхэбди гэжэ тэдэнэр мэдэрнэ ха юм.

(«Правда» газетын түрүү бэшэг).

ШЭНЭ ТАСС һонин

СОВЕТ-АЛЖИРАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Июниин 9-дэ Кремльдэ совет-алжирай хөөрэлдөөнүүд эхилбэ.

Совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадынь хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев хөөрэлдөөндэ хабаадаба;

Алжирай талаһаа — Алжирай Арадай Демократическа Республикыи Президент, ФНО-гой партиин Генеральна секретарь Шадли Бенджедид, ФНО-гой партиин ЦК-гай гэшүүн, партиин ЦК-гай гадаадыи холбооной талаар комиссиин түрүүлэгшэ С. Хофман, ФНО-гой партиин ЦК-гай гэшүүн АНДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Л. Якер, ФНО-гой партиин ЦК-гай гэшүүн, финансыи министр М. Х. Яла, ФНО-гой партиин ЦК-гай гэшүүн, түсөблэлгыи министр А. Брахими хөөрэлдөөндэ хабаадана.

Хани барисаанай ба үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ мүнөөнэй уласхоорондын байдалай шухала асуудалнууд, тэрэ тоодо Дутын Зүүн зүүгтэхи, Дундада Дүүн зүүгтэхи, Дундада далайн ба дэлхэйн зарим бусад районуудтахи байдал хаража үзэгдэһэн байна.

США түрүүтэй империалис бүлэгөөрхидэй зэрэгцэн түримхэй балмад хараа шэглэл уласхоорондын байдалые улам түбэгтэй болгоно, эб найрамдалда ба арадуудай аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулна гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна. Дайн, дажарта бэлдэхэ, эзэрхэг түримхэй ябуулга үүсхэхэ энэ хараа шэглэлдэнь Советскэ Союз эб найрамдал бэхижүүлхэ ба шахардуу байдалые һуларуулха политика зүрюулэн табина. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан эб найрамдалта үүсхэлнүүд болон дурадхалнуудые эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүд үргэнөөр дэмжэнэ гээд олохон оронуудта үгтэһэн сэгнэлтэ гэршэлнэ. Уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулха, тэрэниие саашадань хүргөөлгые хангаха, дэлхэй дээрэ бата найдамтай эб найрамдал байгуулхые эрмэлзэдэг бүхы гүрэнүүдтэй харилсан хүдэлхөөр Советскэ Союз сүм шиидэнхэй.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан гадаадыи политическэ программые, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, арадуудай сүлөөрэлгын төмсөлые дэмжэхэ талаар Советскэ Союзай бэелүүлдэг залаи шууд хараа шэглэлые Ш. Бенджедид һайнаар сэгнэһэн байна.

США-гай булимтархы хараа шэглэл болон Кэмп-Дэвидэй нюуса үгэсэлгэдэ түшэглэн, Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулганууд улам үргэдэжэ, эндэ зэбсэгтэ шэнэ зүришэлдөөнэй аюул тохёолдуулна гэжэ Дутын Зүүн зүүгтэхи байдалые зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэмдэглэлэгдэһэн байна. Ливанда Израилиин үүсхэдэг харата ябуулганууд ба Израилиин авиацийн Ирагай нинслэл Багдад хотодо харата муухай добтолго хэһэниинь энээнэй үнэншэмэ гэршэ болоно.

Дутын Зүүн зүүгтэхи байдалые гуримшуулха талаар хамтааран оролдохо илангаяа шухала гэжэ Дутын Зүүн зүүгтэхи байдал хамуудые нээнэ гэжэ Л. И. Брежнев зааба.

Персидскэ тохойн оршондохи байдал тушаа хөөрэлдөөнэй үедэ США-гай ба империалис бусад гүрэнүүдэй хамааралсалга энэ районой аюулгүй байдалда ба эб найрамдалда аюул тохёолдуулна гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна. Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулганууд хойшолонгуудые усадхаха, энэ райондо тогтонижонги ба амгалан байдал байгуулха талаар Советскэ Союзай дурадхалнуудые Алжир дэмжэнэ гээд Ш. Бенджедид мэдүүлбэ.

Дундада далайн оршондохи байдалай зарим асуудалнуудаар һанал бодолоо андалдалгын үедэ энэ райондохи шахардуу байдалай бүхы гол шалгалтануудые усадхаха, эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада Дундада далайн гүрэнүүдэй хоорондо үрэ түгэс ба тэгшэ эрхэтэй харилсаа холбоо хүргөөхэ шухала гэжэ баталгадаһан байна.

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

(ТАСС).

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Алжирай Арадай Демократическа Республикыи Президент, Национальна сүлөөрэлгын фронт гэдэг партиин Генеральна секретарь Шадли Бенджедидэй хүндэлэлдэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советэй Президиум болон СССР-эй правительство июниин 9-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо сайлалга эмхидхэбэ.

Тэрээнтэй суггаа ябаһан тусхай тушаалтад Ш. Бенджедидтэй хамта сайлалгада хабаадалсаа.

Совет талаһаа—нүхэд Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр болон бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев сайлалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ

Алжирһаа ерэһэн хүндэтэ айлшад! Хүндэтэ нүхэдүүд!

Алжирай Арадай-Демократическа Республикыи Президент, Национальна сүлөөрэлгын фронт гэдэг партиин Генеральна секретарь нүхэр Шадли Бенджедид болон тэрээнтэй хамта ябаһан хүнүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Бидэ Алжиртай үни холын хани барисаатайбди. Бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө алжир арадай баатаршалгата тэмсэлэй хүүшэр хүндэ жэлнүүдтэ тэрэнэй үндэһэ һуури табиглаа һэн. Эрхэ сүлөөтэ Алжирай социализмыи замые шэлэжэ, арад түмэнэй аша туһада обществыи үндэһэн хүбилалтануудай замаар дабшажа эхилһэнһээ хойшо тэрэ жэлһээ жэлдэ хүргэжэ бэхижэһэн байна. Мүнөөнэй промышленностиие байгуулгада, аграрна реформые бэелүүлгэдэ, социальна ба соёлой гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэрэнэй амжаһан түйлалтануудаарнь алжир арадтай хамта бидэ урмашан баярланабди.

Мүнөө үеын үндэһэн шухала асуудалнуудаар манай нинтэ хараа шэглэлтэй байһан уласхоорондын политикада олон юумэн бидэниие нэгэдүүлнэ. Мүнөөдэр манайда эхилһэн хөөрэлдөөнүүд энээниие үшөө дахин батална.

Эб найрамдал хамгаалгын, арадуудай эрхэ сүлөөдэ, бэеэ дааһан ба аюулгүй байдалда империалис бүлэгөөрхидэй али бүхы халдалганууда харюу сохилто үгэхэ асуудалнуудай хөөрэлдөөнүүдэй гол анхаралда байһаниинь элитэ юм ааб даа.

США-гай буу зэбсэгүүдые үзэгдөө дуулдаагүй ехээр бүтээн гаргалга, Пентагоной стратегическэ асари ехэ хараа түсэбүүд, хэрбээ сэхыень хэлэхэ болоо һаа, американ империализмыи дэлхэйе дарлан мүлжэхэ талаар ябуулжа байгаа хараа муухай эдэ бүхы үйлэ хэрэгүүд арадуудай дурыень гутаана, эдэнэй зүгһөө буруушаагдана.

Иимэ хараа бодолыень һуларуулхын тула тэдэ мэхэ гохо гаргана, нинтын һанал бодолые төөрюулнэ. «Совет сэрэгэй аюул» тухай Вашингтоной, тэрэниие дэмжэдэг Пекинэй ба бусад хархис хүсэнүүдэй эршэмтэйгээр номнодог худал хуурмаг ябуулга — социализмыи дайсадай хуушанай ба энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. СССР-эй бэелүүлдэг политика хазагайруулхые, хардаха гүрдэхые оролдон, США-гай захиргаанай үнэр дээдын түшаалтадай ухаа заяанда орошогүй юумэ дэлгэрүүлэн тараадаг байһаниинь мэдээжэ.

Национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө арадуудай тэмсэлые «алалга хюдалга» болоно гэжэ соносхохые һэдэлгэ үшөө нэгэ жэшээ болоно бшуу. Гартаа буу барижа, сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө долоон жэлэй хугасаа соо тэмсэхэ баатай болоһон Алжирай арадта иимэ баталамжануудай тэнэг байһаниинь илангаяа ойлгосотой ёһотой.

ОСВ-2 тухай договорые буруу һүргэнэн США-гай правительство дундуур зайда хэрэглэгдэхэ буу зэбсэгүүдые Европодо тодхон табиха тухай асуудалнуудаар бидэнэртэй хөөрэлдөөгөө һэрэгэнгүй, мүнөө союзнигуудайнгаа, мүн олониитын һанал бодол тэгшэлхые һэдэжэ байна. Буу зэбсэгүүдые хизаарлаха асуудалнуудаар США Советскэ Союзтай хөөрэлдөөнүүдые мэнэ һанар эхилхэёэ байна гэхэ гү, али эхилээ гэжэ Вашингтондо мэдүүлнэ.

Энээнэй имагтал хоохон үгтэнүүд байһаниинь халагламаар. Эдэ асуудалнуудые бодото дээрэнь зүбшэн хэлсэлтые үргэлжэлүүлхын тула мүнөөнэй американ захиргаан засагаа абаһан сагһаа хойшо бүтэмжэтэй нэгэшье алхам мүнөө болотор хээгүй байһаар гэжэ тон тодорхойгоор хэлэжэ шадаха байнаб. Тад һөөргэ, өөһэдынгөө зүгһөө бидэнэй энэ талаар ямаршье сагта бэлэн байгаа һаа, американецууд иимэ зүбшэн хэлсэлгэ эхилхые элдэб шалтагаануудаар хойшолуулна.

Гэхэтэй хамта баруунай оронуудай сэрэгэй бюджедуудые, бүү зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хэмжээлэшэгүйгөөр дэшэлүүлгэ, хүсэнлөө, зонхилолгодо найдалта, уласхоорондын харилсаанууда аюул тохёолдуулга, социалис оронуудта, сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ дурагүйдэлгые һүжэрөөлгэ, түрүү үзэлтэй бүхы партинуудые мүрдэн хашалга мүнөө арадуудта хүшэр бэрхэшээлтэй хойшолонгуудые ушаруулна.

Манай үе сагта дэлхэйнэлдэб заха бүлангуудтахи олон гүрэнүүдтэ һүжэрэн дэлгэржэ байһан хархис этгээдүүдэй үүлхэдэг алалга хюдалгын шуһата муухай долгин эбхэржэ байна. Энэ хадаа тэдэнэй нэгэниинь болоно. Мэдээжэ, тэрэ тоодо гүрэнэй, политическэ, шажан мүргэлэй эгээл үндэр дээдэ тушаалтай ажал ябуулагшад хохидоодо ороно. Тодорхой ушар байдалай илгаатай байгаашье һаань, тус тус оронуудай политическэ байдалые тогтуургүй болгохо, демократние дараха, эгээл хархис зонхилхы захиргаанууд засаг гартаа абахын тула тааранжатай байдал бүтүүлха гэһэн яаха толо һонор зорилготой байна.

Империалис алалга хюдалга юун гээшэб гэжэ таанад, Алжирай нүхэдүүд, сүлөөрэлгын төмсөлэйнгээ дүй дүршэлһөө мэдэнэт. Гутамшаг муухай «ОАС-ай» зэрлиг дошхон ябуулгануудые таанад үшөө элихэнээр һанана байхат.

Дурагүйдэлтын, алалга хюдалгын, сэрэгэй бэлэдхэлнүүдэй хорото муухай бүр намагта замда орохо бэшэ, харин хүн түрэлтэниие хүргөөлгын бусад арга боломжонуудай бии байһые дэлхэйн аразуу ойлгоно. Уласхоорондын байдалые һайжаруулха, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлхэ талаар Советскэ Союз өөрынгөө зүгһөө КПСС-эй һаяхан болоһон съезд дээрэ тодорхой хэмжээнүүдэй үргэн ехэ программа табиба. Бидэ энэ политикаяа оролдосотой нэгэрүүгээр, шууд сэхээр бэелүүлхэбди.

Америкин Холбоото Штадуудтай манай харилсаанда энэ үшар сэхэ хабаатай байна. Тэдээнтэй харилсаа холбоо тогтоохо тухай США-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлэнэбди, олоной дунда нигэжэ дабтаха байнаб: США-тай хёмороо зүришэлдөө бэдэрнэгүйбди, Америкин үндэһэн аша туһада хамаарнатүйбди. Манай оронуудай хоорондохи харилсаанай этигэл найдабарида үндэһэлдэг харилсаа холбоо тогтоохые хүсэнэбди. Эгээл тиимэһээ үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөө хэхые, бидэнэй хоорондохи бүхы ехэ ехэ асуудалнуудаар али алинламнай таарама шиидхэбэринүүдые бэдэржэ олохые США-да, баруунай бусад оронуудта дурадханабди. Бата бэхи эб найрамдал хангаха, али алинламнай ашатай туһатай харилсаа тогтоохо харгы замуудые хамтааараа бэдэрхын түлөө тэмсэнэбди.

Алжир болон Советскэ Союзда тон дүтэ оршодог районуудтай, Дутын Зүүн зүг болон Дундада далайн оршондохи районуудтай холбоотой асуудалнуудаар манай хараа шэглэлые тодорхойлого үнэн зүб, бата бэхи амгалан байдал хангаха эрмэлзэлтэй байна.

Дутын Зүүн зүүгтэхи байдалые гуримшуулха талаар ямар хараа бодолтой байһаная Советскэ Союз тодорхойгоор, тодо хурсаар нэгэнтэ бэшэ найруулаа һэн. Дутын Зүүн зүүгтэ бата бэхи эб найрамдал хангалгада ехэ хубитаяа оруулдаг араб гүрэнүүд энэ хараа шэглэлыемнай бүри һайнаар ойлгожо, халуунаар дэмжэнэ.

Шахардуу байдал һуларуулые буруушаадаг империалистнуудыи Дундада далайе дайрангүй гараагүй. Тэрэниие НАТО-да татажа оруулхын тула Испаниие хашана харшална. Американ сэрэгэй баазануудтухай алли тэгшэ бэшэ эрхэтэй хэлсээ баталые Грециэ баадхана. Энэ районой түрүү үзэлтэй оронуудта эсэргүү дайсан харша, дурагүйдэлгын кампани үргэнөөр ябуулна.

Сэрэгэй-политическэ хёмороо зүришэлдөөнүүдэй районһоо Дундада далайе тогтууритай эб найрамдалай, харилсаа холбооной нютаг болгохо хэрэгтэй, болгожо шадахаар байна гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

Манай һанахада, удаадахи асуудалнуудаар уласхоорондын хэлсээнүүдые баталгаа эдэ зорилгонуудта харюусажа шадаха байна гэбэл:

— сэрэгэй асуудалаар уласхоорондын ажал ябуултада этигэл найдалаа харюулһан хэмжээнүүдые Дундада далайн оршондо дэлгэрүүлхэ;

— энэ райондохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые үгээ ойлголсожо хороохо;

— ядерна буу зэбсэгүүдтэй корабльнуудые Дундада далай дээрэһээ гаргаха;

— Дундада далайн оршондохи ядерна буу зэбсэгтүй оронуудай газар дайда дээрэ ядерна буу зэбсэг байрлуулгаһаа арсаха;

— өөһэдтөө иимэ буу зэбсэг тодхон табюулаагүй Дундада далайн али бүхы орондо эсэргүүгээр ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэгүй гэһэн уялгануудые ядерна буу зэбсэгтэй оронуд абаха.

Энэ талаар шэглүүлэгдэһэн али бүхы бусад үүсхэлнүүдые, һанал бодолнуудые дуратай бүхы гүрэнүүдтэй хамта хаража үзэхөөр бэлэн аабзабди даа.

Нүхэдүүд! Экономическа ба социальна хүргэлтын түүхэбүүдээ бэелүүлхэдээ, шэнэ амжалтануудые түйлахыень совет коммунистнуудай, манай бүхы арадай үмэнэһөө манай алжир ханинарта үгынгөө түгэсхэлдэ хүсэхыемни зүбшөөгыт.

Советскэ Союзай ба Алжирай хоорондохи, алжир болон совет арадуудай хоорондохи хани харилсаае саашадань хүргөөн бэхижүүлхын түлөө!

Нүхэр Шадли Бенджедидэй элүүр энхын түлөө, манай бүхы алжир ханинарай элүүр энхын түлөө хундага үргэхые дурадханаб.

Нүхэр Ш. Бенджедидэй хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Түрүүлэгшэ! Хүндэтэ нүхэд!

Алжирай холоодо эрхим һайн харилсаатай байдаг орон болохо Советскэ Союзай гоё һайхан нинслэл хото Москвада байхадам, намда ямар аятай зохид бэ гэжэ би түбхын түрүүндэ хэлэхэ ёһотойб.

Манай хоёр ороной хоорондын урданай харилсаанда элдэб түшаалтаднай ходоодоо уулзадаг заншалтай байһан юм. Тиимэһээ мүнөөдэр миниий таанадай дундa байһан ушар энэ уг заншалые үргэлжэлүүлһэн ябадал болоно. Энэ уулзалгын ашаар бидэнэй арадуудые нэгэлүүлэшэ хани барисаанай мэдэрэлые дахин мэдүүлхэ эрхим һайн арга боломжо олдожо, мүнөөнэй орёо хэсүү уласхоорондын байдалда тон саг соогоо, тон шухала болоһон һаналай андалдаа үргэлжэлүүлхэ арга олдоно.

Совет-алжирай холбоо харилсаан бэе бэеэ хүндэлхэ ёһоор хүргөөгдэжэ, дээдэ хэмжээндэ хүрөөд, манай сэдьхэлые үнэхөөрөө ханаана. Манай арадуудай хани барисаанай, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда хамтааараа ажаллажа һураа. Тиин манай арадуудай хамтааараа ашаар бидэнэй арадуудые нэгэлүүлэшэ хани барисаанай мэдэрэлые дахин мэдүүлхэ эрхим һайн арга боломжо олдожо, мүнөөнэй орёо хэсүү уласхоорондын байдалда тон саг соогоо, тон шухала болоһон һаналай андалдаа үргэлжэлүүлхэ арга олдоно.

Совет-алжирай холбоо харилсаан бэе бэеэ хүндэлхэ ёһоор хүргөөгдэжэ, дээдэ хэмжээндэ хүрөөд, манай сэдьхэлые үнэхөөрөө ханаана. Манай арадуудай хани барисаанай, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда хамтааараа ажаллажа һураа. Тиин манай арадуудай хамтааараа ехэ юумэ бүтээхэ арга боломжые олон жэлэймнай холбоо харилсаан һайнаар харуулаа. Алжирай промышленностиин түрүүшын зүйл бологшо Аннабедэхи металлургическа комплекс энээн тухай гэршэлнэ. Барилганууда, заводуудта, институтуудта гү, али больницануудта совет мэргэжэлтэд болон тэдэнэй алжир нүхэдынь суг хамта хүдэлжэ, хүргэлтын түлөө Алжирай эхилһэн тэмсэлдэ хабаадана. Эндэ үнэхөөрөө тэмсэл байлдаан тухай хэлэхээр байна.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

ШЭНЭ ОГОРОД

Репортаж

Үнэнэ, шэнээр эмхидхэгдэһэншье һаа, энэ звенодо диилэнхидээ дүршэлтэй бэрхэ огородшод хүдэлнэ. Жэшээнь, В. С. Шурыгина, Ф. К. Спиридонова, В. В. Гончарова, М. Г. Спиридонова гэгшэд ямаршье ажалһаа тунхарихагүй хүдэлмэришэ, үнэн шударгы хүнүүд. Газарыень уһалдаг механизаторнууд Виктор Бородавкин, Виктор Жуков гэгшэдшье даалгагдаһан ажалдаа тон харюусалгатайгаар хандалаг зон. Тиимэшье байнгүй аргагүй. Халуун наранай ходо шаража байхада, огородой газарые үндэр һүнигүй шадаал һаа, һайнаар уһалха гээшэ айхабтар шухала бшуу.

—Шэнэ газарта хүдэлхэдэтнай юугээрэ һайн байнаб?—гэжэ асуухадамни, Вера Фалеевна нигэжэ хэлэнэ:

—Огородой газарай үргэлжэдөө нэгэ полидо байхада овощ тариха, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ хүдэлмэриие хуу онһоон машинаар бүтээхэ арга олгогдоно. Энээнэй ашаар звенодоо үсөөн хүн байгаад, ехэ газарта овощ ургуулжа абаха аргатай болоноби.

Иигээд лэ звеногойхид овощойнгоо рассада полидо тарижа дүүргэнээр, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, шоройень зөөлэрүүлхэ, буртаг үбһые сэбэрлэхэ, хүдэлмэриие үдэр бүри ябуулха, үндэр ургасын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ байна.

М. НАМЖИЛОВ.

Загарайн район.

„САГААН АЛТАЯА“ СЭБЭРЭЭР АБАЯ

ГҮРЭНДЭ ҺАЙН ШАНАРТАЙ НООҺО ЕХЭЭР ХУДАЛДАХЫН ТҮЛӨӨ

ХОНИДОЙ нооһо хайшалха харюусалга ехэтэй хүдэлмэри эхилхээ байна. Республикымнай колхоз болон совхозууд энэ жилдэ 1.600 мянга гаран хонидой, эртын хурьгадай нооһо хайшалжа, гүрэндөө 68000 центнер (зачётно шэгнүүрээр) нооһо худалдаха түсэбтэй.

Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тула тэрээндэ саг соонь ѳнөөгөөр бэлдэхэ, хони хайшалалгын пункт бүхэниие эрхимээр түхеэрхэ, хайшашадаар шадабаритай бэрхэ хүнүүдые шэлэн абажа, тэдэнэрэй дунда һуралсал эмхидхэхэ, продукциин шанарые шалгаха лабораторинуудые бэлэн болгохо шухала.

Байгша ондо хонидой нооһон 183 пунктда хиргагдаха, тэндэ 7500 гаран хайшашад хүдэлхэ байна. Эдэнэрэй хүсеер лэ бүхы хонид, хурьгадай нооһон 8—10 худэлмэриин үдэртэ хайшалагдажа дүүргэгдэхэ ушартай.

Хонишодой, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, советскэ болон хүдее ажахын органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгын ашаар малай үбэлжэлгэ урда жилэйхиһээ эмхитэйгээр, амжалтатайгаар үнгэргэгдэһэн байна. Хони, хурьгадай үхэл гарза үсеерһэн, хурьгад олон абтаһан, нооһон һайнаар ургаһан байха юм. Тиигэжэ энэ жилдэ хонин бүриһее адагынь 3—3,5 килограмм нооһон абтажа, гүрэндэ «сагаан алта» худалдаха түсэб заабол дүүргэгдэхээр.

Эдэ арга боломжонуудаа хүсэдеер хэрэглэхэ, хонидой нооһо хайшалалгада бэлдэхэ ба тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ асуудалые республикын Министрнүүдэй Совет хаража үзэһэн байна. Тиихэдээ энэ шухала худэлмэридэ бэлдэлгэ, хангалтагүйгеер ябуулагдана, хайшалалгын пунктнууд ба агрегадууд, нооһо ябталха ба шэгнэхэ түхеэрэлгэнүүд заһагдажа дүүргэгдэгүй, лабораторинууд бэлэн болгогдоодүй, хайшашадые, нооһо илгагшадые ба лабораантнуудые шэлэн олохо, тэдэнэрые һургаха худэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ гэжэ тэмдэглэһэн байха юм. Иимэ дутагдалнууд Загарай, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын болон бусад зарим районуудта элишэлэгдээ. Хэдэ хэдэн ажахыда нооһо хиргаха хайшанууд, һэлгэхэ частьнууд, хутага хурсадхаха ба лабораториин хэрэгсэлнүүд дуталдана.

Зарим райондо тодхогдоһон машинкануудай тоо үсеен байжа, хайша бүхэнеер хиргадаха хонидой тоо дан олон болоно. Жэшээнь, Яруунын райондо электрын хүсеер нооһо хайшалха агрегат бүхэндэ 280, Бэшүүрэй, Хяагтын болон бусад зарим райондо баһал иимэ олон хонид хүртэнэ.

Урда жэлнүүдтэ хайшашадаар дайралдаһан лэ хүнүүдые, һургуулиин бага наһанай үхибүүдые табижархиһан дээрэһээ хонидой нооһон муугаар хиргагдадаг, бэедэнь үлеегдэдэг, нилээд ехэ хубинь дабхар хайшалагдажа гутаагдадаг, малай бэе гэмтээгдэдэг байһан гээшэ. Энэмнай ехэ хохидолдо хүргэнэ бшуу. Юуб гэхэдэ, нооһые дээгүүр хайшалхада тэрэ бага абтахаһаа гаднна, шанарынь доошолдог. Электро-хайша хониной арһанһаа дээгүүр хахад сантиметрһээ ута бэшээр нооһыень үлеежэ, абахаар хэгдэнхэй. Теэд нѳдондо шалгалта хээд үзэхэдэ, тэрэ 1,5—2 сантиметртэ хүргэгдэжэ байһан баримтанууд үзэгдее һэн. Гадна хонидой толгой, хүлнүүдтэ, гүзээн таладань ехэ нооһон үлеегдэнэ.

Зорилго юуб гэхэдэ, хонидой нооһо хайшалхада хэрэгтэй бүхы юумые эдэ үдэрнүүдтэ бэлдэжэ дүүргэхэ эрилтэ табигдана. Тиихэдээ ажахынуудта бүхы хонидой нооһо худэлмэриин 8—10 удэртэ хайшалжа дүүргэхээр хараалжа, машинкануудые тодхохо, хайшашадые һурган бэлдэхэ болоно.

Илангаяа энэ худэлмэридэ шадабаритай бэрхэ хайшашадые, классировщигуудые ба лабораантнуудые бүхыдэнь хабаадуулха шухала гэжэ республикын Министрнүүдэй Совет анхарһан байна. Тиимэһээ район дотор ажалладаг иимэ мэргэжэлтэдые бүхыдэнь хабаадуулха хэмжээ абаха даабари райгүйсэдкомуудта үгтэһэн байха юм.

Зарим районуудта энэ худэлмэридэ ахалагша классуудай һургашадай хабаадуулагдаха байһыень анхаралда абажа, хайшалалгын пунктнуудта тэдэнэртэй тусхай һуралсал эмхидхэхэ даабари республикын Гэгээрэлэй министерствэдэ, һургуулинуудай директорнүүдтэ хүргэгдэнхэй. Энэ һуралсалые колхоз болон совхозуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд, дүршэл ехэтэй хайшашад хүтэлбэрилхэ ушартай.

ХАЙШАЛАГДАҺАН нооһые зүбеер илгаха гээшэ ажахынуудташье, гүрэндэшье ехэ аша туһатай. Нѳдондо нооһо илгаха дүршэл ехэтэй классировщигууд олон дуталдаа һэн. Тиимэһээ зарим газарта классировщигто нормеһоо 2—3 дахин ехэ даабари хүртэдэг байһан юм. Энэнь нооһо илгахада. алдуу эндүү олон гаргаа бэлэй. Классировщигууд нооһо һайса шэнжэлжэ шадаха, ГОСТ-ын эрилтэ, нооһо хайшалха технологи хүсэдеер мэдэхэ зэргэтэй.

Урда жэлнүүдтэ мүн мастер-наладчигуудаар, пресс дээрэ худэлэгшэдеер, лаборантнуудаар мэргэжэлтэй ѳэрхэ хүнүүдые табиха хэрэгтэ ѳһотой анхарал хандуулагдадагүй байһан. Энэ алдууе мүнее жилдэ дабтажа болохогүй. Хэрбээ электро-хайшануудай хутагые һайнаар хурсадаагүй һаа, машинканууд ѳѳдэтэй худэлгэдэхэгүй байһаниинь мэдэжэ. Зарим пунктнуудта мастер-наладчигуудаар харюусалга багатай хүнүүдэй табигдаһан дээрэһээ нѳдондо хутаганууд муугаар хурсадхагдажа, һэлгэхэ хутаганууудай бэлдэгдэгүй байһанһаа хонидые муугаар хиргаха, нооһо гутааха баримтанууд ушарһан байна.

Тэрэшэлэн нооһо багсалха хэрэгые муугаар эмхидхэһэн ажахынуудта нэгэ мэшээг соо элдэб сортын, эгээн муушье нооһо хэлсэжэрхинэн байха юм. Энээн дээрэһээ бүхы нооһоной шанар доогуур сэгнэжэ, ажахынууд ехэхэн хохидолдо ороо һэн.

Нооһоной шанар нэн түрүүн колхозуудай, совхозуудай болон бэлэдхэлэй конторонуудай лабораториде тодорхойлогдодог гээшэ. Тэдэ лабораториуудта мэргэжэлтэй һайн хүнүүдэй худэлхэдэ, ПОШ фабрикада нооһо тушааха үедэ шанарай талаар балай арсалдаан гарадагүй байна.

Юрэнхы дээрээ нооһоной шанар һайнаар тодорхойлогдоно гэхын аргагүй. Нѳдондо энэ продукциин шанар элишэлхэ эрилтэнүүдые хазагайруулха ушар олон дайралдаа. Заримдаа сэбэр утаһанай гарасые дээгүүрдүүлхэ гү, али доогуурдуулха баримтанууд үзэгдее. Тиимэһээ ажахынуудта иимэ лабораториуудай худэлхэ гэр байра заһаха, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые бэлдэхэ, дүршэл шадабаритай лабораантнуудые томилхо хэрэгтэй. Лабораториуд ажахынууд нооһоѳо райзаготконторын лабораториде шалгуулха ѳһотой.

Нооһо хайшалха болзорые зүбеер тодорхойлхо гээшэ ехэ удха шанартай. Хэрбээ энэ худэлмэриие дан эртэ, нооһоной бэлэн болоодүйдэ захалхада гү, али тэрэниие ороһтуулхада адли ехэ хохидолтой байха юм. Ушар иимэһээ отара бүхэниие ямар болзорто хайшалхаб гэжэ тусхай комиссиар шиидхэхэ эрилтэ табигдана. Нооһоной адли бэлэн болодоггүй ушарһаа түрүүшээр хонидые түүбэрилэн хайшалжа захалхада һайн. Мүн хурьгадые эгээн һүүлдэ хайшалха гэжэ үлеенгүйгеер зохид саггань хиргаха хэрэгтэй.

Нѳдондо олохон колхоз болон совхозуудта хонидой нооһо хайшалха худэлмэридэ муугаар бэлдэнэнһээ, тэрэниие ханганатагүйгеер эмхидхэнэнһээ, нооһоной шанар тодорхойлходоо, нооһо ябталхадаа Госстандартын эрилтэнүүдые мэдэхэгүй байһанһаа гү, али хазагайруулһанһаа ехэ хохидолнууд тохёолдоо һэн. Ажахынууд доогуур шанартай нооһо тушаажа, аяар 1538,4 мянган тухэригее алдаа. Илангаяа Зэдын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Яруунын болон Бэшүүрэй районуудай ажахынууд ехэхэн олзоѳо алдаһан байна.

НООҺОНОЙ шанар тодорхойлхо үедэ ямар тиимэ алдуу эндүү гаранаб?

Нэгэдэхэр, һүүлэй жилнүүдтэ олохон ажахынуудта меринос нооһотой хонид олошоронхой. Зүгеер бүхы худалдадаг нооһоной миил 26,5 процентнь меринос гэжэ илгаһан байна. Нѳдондо меринос нооһо тушаалгаяа доошонь оруулһан районууд гэбэл, Сэлэнгын район —17,2 процентээр, Мухар-Шэбэрэй район — 18,6 процентээр, Баргажанай —9 процентээр бага болгоо бшуу. Хурамхаанай районой ажахынуудта меринос нооһон илгагданагүй гэхэ гү, али тэрэнь бүхы нооһоной миил 2,4 процент, Баргажанда — 5,1, Хяагтада —7,4, Яруунада —9,7 процент болоно.

Нооһоной шанар мүн тэрэнэй хэды шэнээн ута байһанһаа дулдыдадаг юм. Зүгеер манай ажахынуудта 65 миллиметрһээ дээшэ утатай 1-дэхи классай нооһон тон бага байһан зандаа. Нѳдондо иимэ нооһон оройдоо 42,5 процент болоо гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 6,5 процентээр доошолһон байна. Нэгэдэхи классай нооһон, илангаяа Хяагтын районһоо (19,4 процент), Бэшүүрэй болон Хурамхаанай районуудһаа (29 процент) бага ороно. Тиин эдэ районуудта 3-дахи классай, оодон нооһон ехэ һуури эзэлнэ. Тиимэһээ хайшашадаар шадабаритай һайн хүнүүдые табижа, доогуур хиргуулха хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй болоно. Һайнаар һургагдаагүй хүнүүдые хайшашадаар табижа болохогүй.

Нарин нооһон соо бүдүүн, үлэнхэ нооһон, элдэб ургамалнууд, уяанууд холилдобол, тэрэнэй шанарые ехээр доошолуулдаг байна. Юуб гэхэдэ иимэ холисотой нооһоор эрхим шанартай буд нэхэжэ болохогүй бшуу. Тиимэһээ гүрэн иимэ холисотой нооһые 15 процент доогуур сэгнэжэ абана.

Иимэ хохидолдо орохогүйн тула хонидые хиргахын урда тэр доогуур сортынь нооһо амяарайнь хайшалжа, тусгаар хайрсагта, мэшээг соо суглуулаад, амяарынь сэгнэжэ тушааха гэжэ дурадхагдана. Мүн нооһо ябталхадаа нэгэ мэшээг соо элдэб үнгын ба классай нооһо суг хэжэ болохогүй.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ 46 ажахы гурбадахи жилэ нооһоѳо ПОШ фабрикада сэхэ тушаажа байна. Энэ шэнэ арга ажахынуудташье, гүрэндэшье экономическа талаараа ехэ ашаптай гэжэ элишэлэгдээ. Тиигэжэ ажахынууд продукция ѳѳһэдее сэхэ фабрикада худалдадаг болоо гээшэ. Энэ ушарта ажахынууд хонидоо һайнаар хайшалха, лабораториинуудаа зүбеер худэлгэхэ, продукцияа нарин һайнаар шэгнэхэ гэжэ ороддодог боложо байна. Нооһоѳо ондоо организацияар дамжуулжа худалдахаяа болиноной ашаар илэ эдэ ажахынууд нѳдондо 80 мянгаад тухэриг нэмэжэ абаһан жэшээтэй.

Улаан-Удын нарин сэмбын комбинадай худэлмэрилэгшэд энэ талаар колхоз болон совхозуудтай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлжэ, тэндэнээ һайн шанартай продукци абахын тула али болохоор тэдэнэртэ туһалха зэргэтэй.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор байгша ондо айлнуудһаа 500 тонно нооһо худалдажа абахаар түсэблэгдэнхэй. Сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүд бэлэдхэлэй зургаануудта энэ талаар туһаламжа үзүүлхэ байна. Илангаяа һуурин, тосхон, отара, гүүртэ бүхэндэ ажаһуудаг айлнуудта хэды хонин бииб, хэды шэнээн нооһо худалдаха аргатайб гэжэ тодорхойлходо туһалха болоно.

Республика дотор мүнее үеын байдалые хараад үзэхэдэ, энэ жилдэ гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбтэ даабари заабол бэелүүлэгдэхээр байна.

Н. МАЛЫГИН,
Буряадай АССР-тэ худее ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба шанарай талаар гүрэнэй ахамад инспектор.

УЛААН-УДЫН Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай түбэй механическа мастерскойдо слесареэр худалдэг В. В. Федоренкые манай штатна бэшэ фотокорреспондент Ф. Сорокиной зураг дээрэ харанат. Бэлиг шадабаритай, уран гартай дээдэ гарай мэргэжэлтэ Владимир Викторович орёо нарин ажал хэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь В. В. Федоренко.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ЗВЕНОНУУДТА ДААЛГАГДАА

Белоруссиин «Светлый путь» колхозой ажалшадай хубиин хамһабариин ажахы эрхилхэ гэжэ тухашархань бага болоо. Тэдэнэр бууса шадарайнгаа участогые хартаабхашадай оньһожоруулагдамал звенонуудта даалгаа юм. Механизаторнууд хартаабха таридаг, тэрэнэй хойноһоо харуулһалдаг, ургаса хүряадаг байна. Энээнэйнь түлөө колхозой кассада багахан хэмжээнэй түлбэри оруулагдадаг.

Колхозниргуудай хубиин участогууд севооборолуудай хамтын полидо оршодог. Энэнь худеегэй хүн зондошье, мүн колхоздошье туһатай байна. Гурбанай нэгэ хубяар—гектарай 250 центнер хүрэтэр хартаабхын ургаса дээшэлһэн байна. Хүнүүдтэ хартаабха үлүү гарадаг, тэрэнээ гүрэндэ худалдадаг болоо. Колхозниргууд гэртээ сүлөөтэй боложо, ниитын үйлэдбэридэ бүри ехэ саг ба хүсэ шадалаа зорюулдаг болоо. Миил хэдыхэн хүн тэдэнэй участогууд дээрэхи бүхы худэлмэриие техникын туһаламжаар хэнэ.

— Республикын мянгаад ажахы «Светлый путь» колхозой жэшээ найшаан дэмжэбэ, — гэжэ Белоруссиин ССР-эй Худее ажахын министерствын таһагай начальник А. Ильясевич хэлээ. — Энэнь хэдэ хэдэн социально-экономическа шухала асуудалнуудые нэгэн доро шиидхэхэ арга олгоно: бууса шадарай участогуудай хүрьһэн пайжарна, бар хүсеер хэгдэдэг ажал бага болоно, типхын хажуугаар хартаабхын ургаса дээшэлнэ. Бүхыдее суглуулагдадаг хартаабхын хахадынь шахуу бууса шадарай участогуудта ургуулагдадаг юм гээд ажаглаябди. Тэдэние колхоз, совхозуудай севооборолуудай полидо оруулалсахада, ажахынуудай хэрэгүүдтэ муугаар нүлөөлнэгүй. Юуб гэбэл, машина, тухеэрэлгэнүүд олон болонхой, үрэнэ хүрэнгэ ба үтэгжүүлгэ элбэг бни.

Ойрын жэлнүүдтэ Белоруссида бууса шадарай хартаабхын плантацинуудай 35 — 40 процентые колхоз, совхозуудай севооборолуудай полидо оруулхаар хараалагданхай. Ниитын полидо оруулжа болохогүй участогуудта зорюулжа, элдэб үбшэндэ нэрбэгдэдэггүй үндэр баян ургаса үгеэдэг сортнуудые эрдэмтэд бии болгонхой.

П. ПОБОКО,
ТАСС-ай корр.

Минск.

АНАДЫРЬТА АБРИКОС ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

ЛЕНИНАБАД. Анадыриин хүн зондо эльгээгдэхэ абрикос абаашаха ашаанай самолет Бернигын далайн эрьенүүд тэвшэ эндэһээ ниидэбэ.

Таджикистанай ажахынууд 10 мянган километр утатай энэ тусхай замаар холын Хойто зүгэй, Сибириин ба Алас-Дурнын районуудта шэнэ ургасын үрэ жэмэс эльгээжэ эхилбэ. Түмэр замай станцинууд дээрэ энэл адресаар эльгээгдэхэ шэнэ овощ ашаалагдана. Тусхай шэглэлтэй совхозууд энэ зундаа Хойто зүгэй хүн зондо 40 мянган тонно үрэ жэмэс, виноград ба овощ эльгээхэ байна.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй үндэһэн болгон, Таджикистанда саад тарилгые, виноград ургуулгые саашадань хүгжөөхэ ехэ программа бэелүүлэгдэнэ. Овощой плантацинууд үргэдхэгдэнэ. Энэнь ороной Хойто районуудта горитой ехэ үрэ жэмэс эльгээхэ арга олгохо юм.

ТҮМЭРЭЙ ХАЯДАҺА-МАРТЕНҮҮДТЭ

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» соо ороной металлургиие хара түмэрэй хаядаһаар хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Юуб гэхэдэ, орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг түмэрэй хахадһаа ехэнхинь түмэрэй хаядаһанһаа хайлуулагдан гаргагдана бшуу. Тиимэһээ түмэрэй хаядаһа суглуулжа тушааха талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абаха шухала болоно.

Энэ шухала зорилгые ойлгожо, харюусалгатайгаар хандан, түмэрэй хаядаһа суглуулжа, саг соонь ябуулдаг предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй оролдолгые һайшаамаар. Эндэ Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын, прибор бүтээлгын, архиин заводуудай, «Дальстальконструкция» трестын, Баргажанай леспромхозой, Холбоолжоной үүрхайн, Джидокомбинадай болон Һахалинин, Шитханай совхозуудай коллективуудые нэрлэлтэй.

Гэбэшье бүхы республика дээрэ абаад харахада, эдэмнай даншье һаа үсеен. Олонхи предприятинууд дээрэ энэ шухала хэрэгтэ гүйсэд анхарал хандуулагданагүй. Тиин энэ жилэй үнгэрһэн табан һарын түсеб 4905 тоннoор хүсеегдеегүй үлэшее. Эндэ Хүдее ажахын министерствын мэдэлэй колхоз, совхозуудай, илангаяа хайхарамжагүй хандалгые тэмдэглэлтэй. Мүн тиихэдэ Прибайкалинин, Кабанскын, Ахын, Улаан-Удын, Зэдын, Хурамхаанай, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хэжэнгын, Яруунын болон Улаан-Удэ городой Октябрьска районуудта түмэрэй хаядаһан багаар суглуулагдана. Эдэ районууд хоёр жэл удаагуур түмэрэй хаядаһа суглуулха гүрэнэй түсеб дүүргэнэгүй.

Республикын томо томо предприятинуудые абажа харабал, энэ жилэй табан һара соо «Главбурятстрой» нэгэдэл 212 тонно, нарин сэмбын комбинат —46, Сэлэнгэ-Дүүмын заһабарилгын механическа завод —111, Улаан-Удын хирпиисын завод — 32, «Бурмясопром» нэгэдэл —80, гэр байра барилгын комбинат—57, түмэр бетон хэрэгсэлнүүдэй завод —41 тонно түмэрэй хаядаһа булаг шудхагшадта үритэй болоһон байна. Тэндэ түмэрэй хаядаһан олдоногүй бэшэ. Энэ имагтал тус предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хайхарамжагүй хандалгаһаа болоно бшуу.

Гэхэтэй хамта түмэр суглуулга жэгдэ бэшээр хэгдэнэ. Олонхи предприятинууд һарын эхиндэ, хоёрдохи декадада энэ талаар ямаршье оролдолго гаргаагүй аад, һарын һүүл багаар тушаажа эхилнэ. Тэрээнһээ болоно, «Вторчермедэй» цехүүдта түшэр байдал тохёолдодог, автомобильна транспорт ашаа үрэ багатайгаар ашаглагдадаг байна.

Мүнее үшее нэгэ дутагдал гэбэл, түмэрэй хаядаһан ямаршье гуримгүйгеер суглуулагдадаг гээшэ. Олонхи ушарта үнгэтэ, хара металлнууд худхарна, дарагар томо детальнууд тэрэ хэбээрээ асрагдана.

Эзэгүй хаягдаһан түмэрэй үлеедэнэ суглуулха хэрэгтэ һургашад, пионернууд туһалха аргатай. 1980 оной хёрдохи хахадта ехэ түмэрэй хаядаһа суглуулжа тушаһанайнгаа түлее Улаан-Удын 33-дахи, 50-дахи, 41-дэхи болон Кабанскын районой Бабушкинай, Хойто-Байгалдай районой Куморжы, Хорнин дунда һургуулинуудай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолоор шагналда хүртэһэн байха юм. Мүн гээдэгшэд ямдэшье бни. Гэхэтэй хамта, олонхи һургуулинуудта суглуулагдаһан түмэрэй хаядаһан зѳѳгдэнгүй үлэшэнэ. Һургуулинуудай шефүүд үхибүүдтэ транспортаар туһалха зэргэтэй бшуу.

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Удын отделениин хүтэлбэрилэгшэд, энэ жилэй табан һарын туршада тэдэнэр бидэндэ түсэбѳѳр хараалагдаһан 542 вагон үгеѳгүй. Энэ хэрэгтэ арадай хяналшад анхаралаа хандуулха бай-гаа ха.

Эзэгүй жэбэржэ хэбтэһэн түмэрэй хаядаһа суглуулна, металлургическа предприятинуудта түргеер ябуулбаһай, тэрэ шэнээр шудхагшад, түмэр, булад детальнууд болоожо, хоёрдохёо хэрэглэдэхэл.

Б. БЕРЛОВИЧ,
«Вторчермет» предприятиин директорын орлогша.

МОСКВА. СССР-эй Наукануудай академиин нейрохирургиин институтдай эрдэмтэд физико-математическа эрдэмэй кандидат А. Н. Кословой хүтэлбэри доро шэнэ аппаратура бэлдэбэ. Энээнһээ урда хүнэй ууриг тархи гансал электрын элшэ хүсеер шэнжэлдэг байгаа. Шэнэ аппаратурын ашаар мүнее магниторуудай бусад олон үбшэнүүдые ажаруулхэ аргатай болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахлах инженер А. М. Горбуновоор приборуор туршалга хэгдэнэ.

ТАСС-ай фотохроникэ.

АГИТАТОР, ПОЛИТИНФОРМАТОРИУУДТА ТУҺАЛАМЖА

ҮНДЭҺЭН СОЁЛОЙ ХҮГЖЭЛТЭ

«Совет засагай түрүүшын жэлһээ эхилээд, бэелүүлэгдэһэн манай экономическа ба социальна политика урданай Россиин национальна захаа хизаарнуудые тэрэнэй түб газарнуудай хүгжэлтын хэмжээндэ хүрэтэр али болохо түргэнѳѳр дээшэнь үргэхэ зорилготой байгаа. Тиигээд энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. Энэ хэрэгтэ ороной бүхы нацинуудай нягта холбоо барисаан, тон түрүүн ород арадай ашагтай һайн туһаламжа тон шухала үүргэ дүүргэһэн байна. Мүнее гэгдэнги национальна захаа хизаарнууд байхаяа болинхой!» —гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн ЦК-гай тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ.

СССР-эй бүхы арадуудай түүхэ ба соёл культурые шудалхын тула совет эрдэм наука нилээд ехэ юумэ хээшье, хэнэшье. Агууехэ Октябриин социалис революциин һүүлээр бүхы союзна, автономито республикануудта нютаг нютагай социально-экономическа, соёлой, хэлэнэй асуудалнуудые шэнжэлхэ эрдэмэй түбүүд байгуулагдаа һэн.

Мүнее манай республикада нилээд олон эрдэмтэд амжалтатайгаар ажаллажа байдаг. Буряадай эрдэмтэдэй зарим зохёол, тобшололнууд шухала теоретическэ болон практическа удха шанартай юм, гансашье бүхэсоюзна бэшэ, харин уласхоорондын удха шанартай (хими, радиофизикэ, нинтын эрдэм, зүүн зүгэй ороноуудые шэнжэлгэ).

Тиихэдэ, эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүд республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые болон соёл культурые алишье талаарнь, гүйсэд хүгжөөлгэдэ нүлөөлдэг янза бүриин шэглэлнүүдээр эрхилэгдэдэг байна.

Мүнее үедэ академическэ 2 эмхи зургаан (СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин худее ажахын эрдэм шэнжэлгын институт), һалбаринуудай эрдэм шэнжэлгын 13 эмхи зургаан, 4 дээдэ һургуули бни. Республикын эрдэмтэ худэлмэрилэгшэдэй тоо 2000 хүнһее дээшэ болоо. Тэрэ тоодо, эрдэмэй 51 доктор болон профессор, 700 гаран эрдэмэй кандидат, доцент ородог шуу.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй, КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын тогтоолнуудтай зохилдуулан эрдэм шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрые эрид дээшэлүүлгэ хадаа буряадай эрдэмтэдэй арбан нэгэдэхи табан жилдэ дүүргэхэ гол зорилго болоно.

1918 оной январиин 18 (31-дэ) Соведүүдэй Бүхэроссин III съезд дээрэ В. И. Ленин иигэжэ онсолон тэмдэглэзэ һэн: **«Урдань хүнэй бүхы ухаан бодол, тэрэнэй бүхы түгэс бэлиг нэгэ зарнмандань техникэ, соёл культурын бүхы баялигуудые түхеежэ, харин нүгеедүүлыень амин шухала хэрэгтэй гэгээрэл болон хүгжэлтэнее хахасуулха гол зорилготой байһан. Тиихэдэнь мүнее техникын бүхы шэдинүүд, соёл культурын бүхы туйлалтанууд хүн бүхэнэй баялиг болохо юм, тиигээд мүнѳѳнһѳѳ ѳхилэн, сашадаа хэзээшье хүнэй ухаан бодол, түгэс бэлиг хүсеер баадхалгын, дарлалта мүлжэлгын хэрэгсэлнүүд болгогдохогүй юм».**

В. И. Ленинэй сэсэн мэргэн эдэ үгэнүүдэйнь яаха аргагүй зүб байһаниинь мүнее бүхы дэлхэй хаража байна. Имагтал манай совет, социалис байгуулалта эрдэм ба соёлой туйлалтануудые ажалшадай аша туһада зорюулжа, арад түмэнэй зохёохы шадабариинь, уран бэлигыень дүүрэн элирүүлхэ арга олгоо бшуу.

Совет засагай үедэ, илангаяа һүүлэй 20 жилдэ үндэһэн түхэлэй мэргэжэлтэ искусство болон литературын хүгжэлтэдэ, тэрэшэлэн зохёохы интеллигенциин кадрнуудые бэлдэлгэдэ гайхамшагта амжалтанууд туйлагдаа. Буряад орон соогоо, мүн холо саагуур оперно, хореографическа, драматическа искусствын уран бэлигтэнэй нэрэнүүд үргэн олондо мэдээжэ болонхой. Хэд бэ гэбэл, СССР-эй арадай артистнууд Гомбо Цыдынжапов, Лхасаран Линховоин , Лариса Сахьянова, Мария Степанова, Ким Базарсадаев, РСФСР-эй арадай ба габьяата артистнууд Чойжинима Генинов, Бадма Балдаков, Цырен Хоборков, Татьяна Гергесова, Буда Вампилов, Владимир Манкетов, Петр Абашеев, Георгий Лосев, Вера Лыгденова, Надежда Петрова, Чимита Шанюшкина, Клавдия Шулунова, Баир Егоров, мүн бусад олон болоно.

Улаан-Удын театрнуудай найруулгануудые хүн зон һүүлэй үедэ хараа байса һонирходог болонхой. 1979 ондо Москва, Ленинградта Буряадай оперо, баледэй театрай зохёохы тоосоон амжалтатайгаар үнгэрѳѳ. Үндэһэн искусствын хүгжэлтэдэ ехэ габьяатай байһанай түлее театрай коллектив академическэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртее. Тиихэдэнь бүри 1978 ондо Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театр академическын нэрэ зэргэдэ хүртее һэн.

Дандар Аюшеевэй, Бау Ямпиловай, Жигжит Батуевай эсэшэгүй зохёохы ажал ябуулгын, шэнэ арга замуудые бэдэрэлгын ашаар Буряадай хүгжэм хүгжэлтын үндэр шатада гараһан байна. Д. Аюшеевэй «Анда нүхэд», Б. Ямпиловай «Харадаг болсоо», «Шэдитэ нюуса» гэһэн оперонууд, Ш. Батуевай «Ажамидаралай сэсэгүүд», «Газарай хубүүн» гэһэн баледууд ороной ямаршье театрай сценые гоёон шэмэглэхэ шэнжэ шанартай.

Удаадахи үеын композиторнуудай: Ч. Павловай, А. Андреевэй, Г. Дашипыловэй, С. Манжигеевэй, Б. Цыренлашиевай, Ю. Ирдынеевэй, бусадай зохёолнууд олондо мүн лэ мэдээжэ болонхой.

Буряадай хүгжэмэй соёл хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ шэнэ үндэр шатадаа гараад байна. Манай композиторнуудай зохёоһон балет ба оперо, кантата, оратори, симфони болон дуунууд совет хүнэй гэрэлтэмэ һайхан оюун бодолые харуулжа, ургэн ниитэдэ һайшаагдажа, совет ороной үндэһэн соёлнуудай бэе бэедээ дүтэ болон, баяжаха хэрэгтэ нүлөөлнэ.

Урданайхидаал адли Буряадай уран һайханай интеллигенциин горитой хүби Москва, Ленинградай, Свердловскын, Новосибирскын, Улаан-Удын, бусад хотонуудай консерваторинуудта, соёлой институт болон училищинуудта һуража гарадаг юм.

Буряад совет уран һайханай литература Советскэ Союзай аха дүү арадуудай литературануудай бүлэ соо мүндэлэн хүгжэнэ. Тэрэнэй хүгжэлтэ классическа ород болон совет литературын, Буряадай аман зохёолой баян дүй дүршэлэй нүлѳѳн доро болоо юм. Буряад литературын эхи табигшадай тоодо бэлиг түгэлдэр Хоца Намсараев, Баваасан Абидуев, Ц. Дон, Аполлон Шадаев гэгшэд байгаа. Манай уран зохёолой хүгжэлтэдэ ехэхэн хубитаяа Намжил Балдано, Цэдэн Галсанов, Дольен Мадасон, Шираб Нимбуев, Жамса Тумунов гэгшэд оруулаа. Һүүлэй жилнүүдтэ буряад литература бүхэсоюзна болон уласхоорондын ендэр дээрэ бата алхамаар гараба. Тэрэнэй эхим зохёолнууд аха дүү социалис ороноудта ошуулагдажа, үргэнѳѳр хэблэгдэнэ. Энээндэ габьяатай гэбэл, Чимит Цыдендамбаев, Дашарабдан Батожабай, Африкан Бальбуров, Дондок Улзытуев, Николай Дамдинов, Цырен Шагжин, Дамба Жалсараев, Барадий Мунгонов, Цыденжап Жимбиев гэгшэд болоно.

Арбадахи табан жилдэ түбэй болон нютагай хэблэлнүүдтэ, уран зохёолшодоймнай 150-аад ном хэблэгдээ. Тэрэ тоодо, һайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн Исай Калашниковай, Владимир Митыповэй номууд. Уран гуурһала хурсадхан Николай Дамдинов, Цыденжап Жимбиев, Цырендулма Дондокова, Раиса Белоглазова гэгшэд ажаллана.

Уран дүрсэлгын искусствын туйлалтанууд нилээд ехэ. Тэрэшэлэн үнгэтэ уран зураг эхи табигша Цыренжап Сампиловай, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй арадай болон габьяата уран зураашад Александр Тиминэй, Георгий Павловай, Александр Окладниковай, Дашанима Дугаровай, Александр Казанскиин, Георгий Москалевой, Александра Сахаровскаягай, бусад олоной уран бүтээлнүүд орон соогоо алдаршанхай. Һүүлэй жилнүүдтэ уран зураашадай выставкэнүүд Москва, Ленинград, Алма-Атада амжалтатайгаар үнгэрбэ.

Россин уран зурагай үдэрнүүд болон «Бидэ БАМ баринабши» гэһэн Бүхэроссин выставкэ манай ажабайдалда горитойхон үйлэ хэрэг боложо үгэбэ. 1979 ондо «Совет Алас-Дурна» гэһэн зонын выставкэдэ манай зураашад эдэбхитэйгээр хабаадажа, 300 гаран шэнэ бүтээлнүүдээ харуулаа.

Үнгэргшэ табан жилдэ ажалшадай соёлой хэмжээн улам дээшэлээ. Мүнее республикадамнай 700 гаран клуб, соёлой байшан, 7 миллион боти номтой 578 ниитын библиотекэ, 800-гаад кино-түхеэрэлгэ бни юм. Жэл бүри клубай хэмжээ ябуулганууда, музейн харалгануудта, кинотеатрнуудта 40-ѳѳд миллион хүн ябадаг, библиотекэнүүд 13 миллион ном үгедэг.

Республикын соёлой болон искусствын эмхи зургаанууд, һургуулинуудта ехэнхидээ дээдэ болон дунда тусхай мэргэжэлтэй 6 мянга гаран хүн ажаллана.

Олониитэдэ мэ

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэ... июурта).

...олониализмын орхиһон ми...нүүдые Алжирай газар до...оо гаргахын тулада, тии... Алжирые амидарал бо... дэбжэлтын замда орууль... тулада ами наһаяа үгэ... бүхы совет эрхэтэд ту... эндэ дурдан хэлэхээр ...йна. Мүнөөдэр бидэ ал... арадай болон прави...льствын гүн сэдьхэлэй ба... баясхалангые эдэ най... сэдьхэлтэ хүнүүдтэ да... дахин мэдүүлхые хүсэ...бди.

Иимэ бата һуури дээрэ ...дэлдэг совет-алжир хол...оо харилсаан саашадаа имаг... бэхижүүлэгдэхэ байна. ...ундэб гэхэдэ, арадуудай ... туһада үнэхөөрөө на...ональна хүнжэлтые хан... гэһэн зорилготой тэрэ ...ралдана бишуу. Тиин бэ ...етээ зүбшэлдэжэ, бүхы ...рүүлэгдээгүй байгаа арга ...ломжонуудые хараадаа аба..., манай холбоо харилсаас ...м бэхижүүлэн үргэдхэхэ ...рилгоор бүхы шухала хэм...жүүдые абахаар гүйсэд ...ндэнхэйбди.

Манай харилсаан бүхы та...ар дээдэ хэмжээндэ хүрөө ... Тэгшэ эрхэтэй, али алин... ашаггай байха, дотоо...гоо хэрэгүүдтэ оролцохо... гэһэн гол ёнонуудта энэ ...рилсаан үндэлдэг. Тиин ...нүүдэй хоорондохи ха...хаан ямар байха ёно...о гэжэ тэрэ али тодоор ...руулна. Манай анхармаар ...ы асуудалнуудые , сэхэ ...нь, тодорхой һайнаар зуб... тэрэ олгоно.

Мүнөөнэй уласхоорондын ...йдал хүнүүдэй һанаа ехэ... зобоожо байна. Таанад...е энээн тушаа һанаагаа ...божо байһандатнай ямар...е нэжэг үгы. Мүн бидэ...рөө һанаа амар байна...бди гэжэ хэлэхэ ушартайб. Дэлхэйн элдэб орон нюу...дта хёмороото байдал...уд тохёолдоно. Эдэниие ...глан харахада, шахардуу ...байдал түгшүүрилые һуларуулха ябадалые улам түрижэ, эб найрамдалые улам тогтуурригүй болгоно. Харин эдэн арбаад жэлэй туршада арадууд тэрэниие байгуулха гэжэ оролдоо ха юм. Мүн хёмороото байдалнууд эрхэ сүлөөгэй ехэ найдамжагүй болоһые харуулна. Эрхэ сүлөө хадаа хододоо аршалан хамгаалагдаха ёһотой бшуу. Эб найрамдалай, үнэн зүб байдалай, эрхэ сүлөөгэй болон дэбжэлтын түлөө тэмцэлдэ арадууд ехэ амжалтануудые түйлаһан байна. Харин мүнөө эдэ амжалтануудта аюул ушаруулагдажа, түүхын ябадалай гэдэртээ харахаар шэнжэнүүдэй үзэгдэжэ байһые ажаглаһабди.

Түгшүүрилтэ байдалай муу хойшолонгуудһаа уламжалан, бидэнэр үнэхөөрөө һанаанда хатаһабди. Эдэ хойшолонтууд эбэй ёноор зэргэ оршон байха гэһэн гол ёныые байн байн һуларуулжа байна бшуу. Мүн түгшүүрилтэ байдалай хаа хаанагүй һуларуулагдахаһаа дулдыдаха һайн үрэ дүнүүдые мууд хаана. Гэхэтэй хамта түгшүүрил һуларуулха ябадал түби дэлхэйн ямар нэгэ хубяар хизаарлагдахагүй, харин бүхы дэлхэйн оронуудта, тусхайлбал, гурбадахи дэлхэйн оронуудта нэбтэрүүлэгдэжэ, улаасхоорондын байдалай бүхы талануудта хабаадаха ушартай юм.

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилэй шангадаха үедэ гүрэнүүдэй бүгэ даанхай национальна байдалда аюул ушаруулагдажа, арадуудай һалбаран хүгжэхэ замдань һаад тойбо хэгдэдэг гэжэ мүнөө үеын түүхэ бидэндэ харуулна. Тиимэһээ бидэнэр улам ехээр һанаата болоноби.

Үнэхөөрөө уласхоорондын шэнжэ шанартай холбоо харилсаанда хэгдэжэ байһан түрүүшын алхамуудта энэ тугшүүрил болон заналтануудһаа уламжалан, ехэ аюул ушаруулагдана. Харин энэнь шэнэ экономическа гүрим тогтоохо ябадалда һаад болоно. Энэ гүрим илангаяа юундэ шухала байгааб гэхэдэ, хүгжэлтын хэмжээнэй талаар оронуудай улам илгаатай боложо байһан ябадал түгшүүрилтэ байдалай гол үзэгдэлнүүдэй нэгэн болоно бшуу.

Нэгэдэмэл Нацишуудай Организацийн Генеральна Ассамблейн тусхай сесси буу зэбсэг хуряаха талаар найдал түрүүлһэн юм. Харин мүнөө түргэнөөр зэбсэглэхэ ябадал шэнэ хүсэтэйгөөр үүдхэгдэжэ, бүхы хүн түрэлтэнние һандаралда оруулха аюул ушаруулна. Тиимэһээ буу зэбсэг хуряаха талаар бии болоһон найдал баһал усадхагдахаар байна.

Дурсагдаһан ушар баримтануудһаа уламжалан, манай хэдышье һанаата боложо байгаа һаа, хёмороото байдалнуудые дабан усадхаха ябадалда тон нугэрхайгаар хандахэ ёнотой гэжэ Алжир тоолоно. Тиин эдэ хёмороото байдалнууд бидэнэрэй хабаададаг политическэ организацинуудай хүсөөр, мүн һанаалаа нэгэдэхэ талаар абаһан уялгануудай ёноор түйлагдаха ёнотой гэжэ Алжир тоолоно. Эдэ ёнонуудые саг үргэлжэ баримталаагүй һаа, эрхэ сүлөөшье, акулгүй байдалшье, бүгэ даанхай байдалшье байхагүй гэжэ хододоо тоолодогбди.

Тиимэ болохолоороо, Алжир эдэ гол ёнонуудта үнэн сэхэ байжа, бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн хүдэлөөнэй зүгһөө уласхоорондын томо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ хубита оруулха гэһэн ажал ябуулгаяа үнэн сэдьхэлһээ үргэлжэлнүүлхэ юм. Ушар юуб гэхэдэ, бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн хүдэлөөн уласхоорондын байдалые тогтуурригай, улам демократическа болгохо зайлашагүй нүхэсэл юм.

Түгшүүрил һуларуулха политикада дахинаа тэхэрихын тулада хамтын хүсэлэл оролдолго гаргахаар бэлэн байһан тухайгаа Алжир мүн лэ мэдүүлнэ. Шахардуу байдалай һуларуулагдахада, колониализм болон империализм усадхагдаха, хүсөөр занаха, тэрэниие хэрэглэхэ гэһэн аюул үгы болохо, гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохо ябадал болюулагдаха, сэрэгэй гадаадын баазанууд усадхагдаха, тиин эб найрамдал тушаа арадуудай эрмэлзэлтэй зохилдуулан, буу зэбсэг хуряаха ябадал түйлагдаха байгаа бшуу.

Тиимэ болохолоороо, Алжир түүхын хүгжэлтын гэдэргээ сухариха болоһоя ябадалтай, сүлөөрэлгын замаар ябалгые болюулха, мүн элдэб олон талалдаануудай хүсөөр түйлагдаһан һанаалаа нэгэдэлгые һуларуулха ябадалтай эбсэхэгүй байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

Дүтын Зүүн эүгтэхи гасаланта байдалда түгшүүрилэй ехэ боложо байһан газарта арадуудай эрхэ сүлөөдэ, үгрэнүүдэй бүгэ даанхан байдалда, эб найрамдал болон дэлхэйн аюулгүй байдалда ямар ехэ аюул тохёолдуулагдадаг бэ гэжэ эли тодоор харуулна. Палестиныи арадай эрхэнүүдые хаһаха гэжэ үсэд нэтэрүүгээр оролдожо байһыень бидэнэр харанабди.

Сионистнуудай ёно гурим империализмтай саг үргэлжэ холбоо тогтоожо, эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа таһалгариагүйгөөр үргэдхэнэ, Ливаныда эсэргүү түримхэй ябуулганууде шангадаха, Сириде эсэргүү олон тоото хорото ябуулганууде бэелүүлнэ гэжэ бидэ тэмдэглэнэбди.

Иимэ эрхэ байдалда араб оронуудай жагсаал нэгэдэлые саг үргэлжэ бэхижүүлжэ, империализмын болон сионизмын үргэлжэлжэ байгаа түримхэй ябуулгые буруутуулха шухала гэжэ Алжир мэдэрнэ. Араб арадуудай тэмсэлдэнь Советскэ Союзай хододоо үзүүлдэг дэмжэлгые үндэрөөр сэгнэ. Хыемнай зүбшөөгыт.

Эрхэ сүлөө болон бүгэ даанхай байдалай түлөө тэмцэлдэ Африка ехэ хубита оруулаа юм. Тиин мүнөө тэндэ бии байгаа түгшүүрилтэ газарнууд Африкые хёмороо тэмсэлэй түби болгоно аа гү гэжэ бидэнэр мүн лэ һанаата болоноби. Колониализм өөрынгөө тогтожо байһан һүүлшын газар нютагуудһаа һалахагүй, мүлжэлгын эдэбхитэй хүсэнүүдтэй нэгэдэхэ гэжэ оролдоно. Тиимэһээ Африкада хёмороо - талалдаанай һүжэрбэл, колониализм эндэхи таагүй муу байдалые мүнхэдхэхэ гэжэ һэдэлгэ гаргаха байна. Намибида, Урда-Африкада гү, али Баруун Сахарадашье арадуудай эрхэнүүд хаһагдаха ёногүй. Ено хадаа бүхы дэлхэй дээрэ мэдэрэгдэнэн гол ёнонуудта зүришэхэһөө гадна, хүршэ оронуудай аюулгүй байдалда болон эб найрамдалда ехэ аюул ушаруулна бшуу.

Африка колониальна талаһаа мултаржа, неоколониализм болон империализмда эсэргүү тэмсэлэй замда батаар ороод, гадаадын эзэрхэлгын гэнные таһара татажа байна. Тиин Африка хододоо нэгэдэнги, һанал нэгэн байбал, эрхэ сүлөөтэй ба хүгжэлтын замаар дабшажа шадаха гэжэ бидэнэр тоолодогбди. Африкын арадуудай хуби заяан нэгэн байха ёнотой гэжэ Алжир этигэдэг. Нэгэдэл жагсаал туйлаха гээшэ бүгэдэ нинтын эб найрамдал болон дэбжэлтын хэрэгтэ Африкын арадуудай оруулха ёното хубита болоно бшуу.

Мүнөө дэлхэй дээрэ түгшүүрилтэй шахардуу байдал тогтобо. Тиин эб найрамдал сахин хамгаалхын, уласхоорондын аюулгүй байдал тогтонижоруулхын тулада бидэнэр хэзээ хэзээнэйхиһээ һэргэг хёрхо байха, арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёноор ғурямшуулхын түлөө хүсэлэл оролдолгоео улам арьбадхаха ёнотойбди. Тиихэдээ бэе бэеынгээ эрхэ сүлөө, бүрин эрхэ болон национальна бэеэ даанхай байдалые хүндэлжэ, хэлсээнүүдые хэхэ ёнотойбди. Энэ хадаа түгшүүрил болон хёмороонһоо хододоо үлүү дээрэ ха юм.

Алжирай бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшо Советскэ Союзтай тогтоһон харилсаан ехэ һайн байна гэжэ Алжир ханангяар тоолоно. Манай оронуудай хоорондо заншалта хани барисаан болон холбоо харилсаан тогтожо, тоя нягта, дээдэ шанартай болоо юм.

Манай орондо бидэнэй ерэлгэ һанаалаа андалдаха гэһэн заншалые улам хүгжөөхэ, бүхы талаар манай харилсаануудые үргэдхэн бэхижүүлхэ ябадалда туһа болохо гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Бидэнние халуун дулаанаар хүлеэн абажа хүндэлһэнэйнь түлөө Алжирай делегацийн нэрэнээ болон өөрынгөө зүгһөө совет арадта, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэнэб.

Иигэжэ хундага үргэхыемни зүбшөөгыт:

совет болон алжир арадуудай хани барисаан ба холбоо харилсаае хүгжөөн бэхижүүлхын түлөө!

Түрүүлэгшэ Леонид Ильич Брежневэй элүүр энхын түлөө, бүхы совет хүтэлбэрилэгшэдэй элүүр энхын түлөө, совет арадай һалбаран мандахын түлөө, эндэ байһан бүхы нүхэдэй элүүр энхын түлөө!

• • •

Нүхэд Л. И. Брежнев болон Ш. Бенджедидэй үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, үни үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Сайлалга халуун дулаан, хани ёноной байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Араб арадуудта эсэргүү хара һанаата дайнайнгаа ябуулганууде үргэдхэжэ байһан Израиль шэнэ зэзэрхэг түримхэй ааша гаргаба. Энэ удаа израилиинхид Иракта зэбсэгтэ хүсөөр добтолбо. Атомна шэнжэлгэнүүде хэдэг түбыень буталан һалгааха зорилгоор Израилийн авиаци Багдадые бомбодоо.

Энэ ушартай дашарамдуулан, ТАСС удаадахи мэдүүлгэ хэхээр түлөөлэгдэбэ.

Энэ хара һанаата добтолго хадаа Америкын Холбоото Штадуудай засагаа баригшадай сэхэ хабаадалгатайгаар, тэдэнэй дэмжэһэн тухиралга доро Тель-Авивай бэелүүлжэ байгаа гэмтэ хэрэгүүдэйнь үргэлжэлэл мүн болоно. Израилийн эзэрхэг түримхэй аашануудые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан миллиард долларнууд Потомагай эрьеһээ год горхон шэнгээр Израилийн сан руу урдан орожо байһаар. Америкэдэ эгээн һүүлэй үедэ бүтээгдэһэн сэрэгэй техникө — Багдадые бомбодолгодо Америкэдэ хэгдэһэн самоледууд хабаадаа гэжэ США-гай үргэнэй департамент тусхайта ёноор мэдэрэнхэй—араб хото городуудта, хүдөө нютагуудта үхэл ба һандарал асарна.

Энэ үедэ Вашингтоной засагаархид Израилийн гэмтэ ябуулганууде сагаалха һэдэлгэ аһан шадалаараа гаргаха зуураа, Иракта баригдаһан ядерна реактор США-гай «һанаае үнинэй зобоодог» һэн гэхэ мэтэ халхабша урдаа барина.

Гэхотэй хамта Урак хадаа ядерна буу зэбсэг дэлгэрүүлхэгүй тухай договорто гараа таһиһан гүрэнүүдэй нэгэн юм. Тиимэһээ тэрэнэй ядерна шэнжэлгэнүүд МАГАТЭ-гэй хиналта доро байгаа бшуу. Харин тиихэдэ ядерна буу зэбсэг гартаа оруулха һэдэлгэ үниннөө хойшо хэдэг Израиль нэрлэгдэгшэ договорто хабаадахаһаа гол таһа арсаһан гэжэ һайн мэдэжэ.

Уласхоорондын хэрэгүүдтэ үнэн зүб ёһо баримталалгые сахиха уялгатайбди гэхэ мэтэ шашаг үгэ тараадаг америкын засагаархид өөһэдыгөө, мүн али болохоор дэмжэдэг Израилиингаа эзэрхэг түримхэншүүлые ямаршье эрхэ ба уласхоорондын заяг заршам баримталхагүйдэнь хамаагүй гэжэ тооломо хаш. Али тэдэ гурим ёнонуудыень, тогтоохон заяг заршамынь арабуудта абаашахада, хабаагүй байба гээшэ гү? Тингээ һаа, юундэ Америкын Холбоото Штадууд өөһэдыгөө тэдэл арабуудтай «нүхэдби» гэжэ дэлхэй дүүрэн хашхаралдагшаб? Хэрбээ Израилийн ядерна объектнүүдые хяа бута татаха зорилгоор эгээл нимэ добтолгын хэгдэдэ байгаа һаа, Вашингтондохи «хуули ёһо сахигшад» юун гэхэ байгаа хаб?

Һүүлэй үедэ США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй шүлһэеэ һайруулан байжа «уласхоорондын алалга, хюдалга» тухай асуудалаар хэдэг ута хөөрэлдөөнүүд энэ гэмтэ ябадалай һүүлээр ямар удхатай болоно гээшэб? Юрэдөө, Тель-Авивай зүгһөө гүрэнэй политика болгогдожо, ямаршье нюуса далдагүйгөөр хэгдэһэн энэ зэзэрхэг түримхэй добтолго хадаа тэрэл «уласхоорондын алалга, хюдалгыень» эгээл эли бодо, тон һүүлэй гэршэ мүн болоно бшуу. Харин тиихэдэ Вашингтон Израилие буу зэбсэгээр хангажа, политическэ талаһаань далдалан сагааруулгые эмхидхэжэ байха!

Иракай нинслэлдэ Израилийн авиацийн бандит ёноор добтолһон ушарые совет хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад сэхэ шууд буруушааха зуураа, Израиль ба эзэрхэг түримхэйшүүлые зэбсэгжүүлдэг, тэрэндэ али болохо туһаламжа үзүүлдэг Америкын Холбоото Штадууд энэ гэмтэ ябадалай түлөө сүм харюусаха гэжэ тоолоно.

Тель-Авивай зүгһөө үшөө нэгэ араб гүрэндэ эсэргүүгээр хэгдэһэн һүүлшын зэбсэгтэ добтолго хадаа эзэрхэг түримхэйшүүлэй хорото аашануудые хазаарлаха зорилготой ябуулгаяа хамтынгаа хүсөөр эб найрамдалай тала бариг...шад удааруулха, унжагайруулха ёногүй гэжэ үшөө дахин гэршэлбэ.

ЗАСАГАЙ ЗУРГААНУУДТА

ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЭЛ КОМИССИНУУДТА

Хурамхаанай райондо ар...лахи табан жэлэй туршада ...ар һайжаруулха талаар ...дэд ехэ хүдэлмэри ябуу...даһан байна. Гүрэнэй 3 ...миллион шахуу тухэриг мүн... энэ хэрэгтэ гаргашалаг... Уһалагдадаг газарынь ...дхэгдөө, уһа бүлэдэг ...ицинууд олошороо. Зүгөөр уһалагдадаг газа...нь хэр зэргэ ашаглагда...й, «Республикын колхоз, ...хозуудай мелиоративна ...темэнүүдые ашаглалгые ...жаруулха хэмжээнүүд ...ай» партийн обкомой бю...той, республикын Ми...нистрнүүдэй Советэй тогтоо...е дүүргэхэ талаар ямар ...ажэ ябуулганууд бэелүү...дэнэб гэхэ мэтэ асуудал...даар республикын Вер...ёно Советэй хүдөө ажахын ...даар саг үргэлжын засе...ни дээрэ арадай депута...дай Хурамхаанай район...Советэй гүйсэдкомой тү...лэгшэ И. Г. Иванов тоо...

Уһалагдадаг участогуудта ургаса ногоо ехээр ху...даг звенонууд Хурамхаа... райондо бии гэжэ саг ...элжын комиссийн гэшүүд ...дэглэбэ. Жэшээлхэдэ, ...хаанай совхозой луговод Д. И. Ухинов даалгаһаһан участогайнгаа гектар бүриһөө 35 центнер үбнэ хуряана. Тэрэшэлэн Һахалийн совхозой А. А. Тихоновэй овощ ургуулдаг звено 35 гектар талмайн гектар бүриһөө 103 центнер хартаабха хуряагаа.

Район соо уһалагдадаг газарһаа 12,7 центнер, бүлүүр станциинуудаар уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө ороидоо 8,7 центнер үбнэ 1980 ондо хуряаһан байна.

Заседани дээрэ М. М. Машуков, депутадууд Л. А. Санеев, А. Д. Моглоев, комиссийн түрүүлэгшэ Б. Н. Николаев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, хүдөө ажахын управлениин, колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд уһалагдадаг газарнуудай ашаг үрые дэ...шэлүүлхын түлөө оролдоогүй, үнгэрһөн жэлнүүдэй ган гасуурһаа тобшолол хээгүй байһаар гэжэ тэмдэглэбэд. Үнгэрэгшэ жэлдэ уһалагдадаг нуга сабшалангай гурбанай нэгэ хубинь, тараалангай арбанай нэгэ хубинь уһалагдаһан байна. Хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси эдэ дутагдалнуудаа усадхаха тушаа дурадхалнуудые оруулба.

Тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой, хүн зоной ажаһуудалай хэрэгэмжэ ханталгын талаар саг үргэлжын комиссийн заседани болобо. Энэ заседани дээрэ худалдаа наймаанай, һуудал байдалай талаар малшадые ямараар хангадаг тухайгаа Хэжэнгын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо П. Е. Быков тоособо. Үбэлэй үедэ автомагазинуудынь малшадые һайнаар хангадаг байгаа.

Гэбэшье холын гүүртэ отара болон фермэнүүдтэ ажаллагшадые хангалга һайнаар эмхидхэгдээгүй байгаа гэжэ саг үргэлжын комисси тэмдэглэбэ. Малшадые хангадаг эмхи зургаануудай хоорондо социалис мүрысөөн эмхидхэгдээгүй.

Малшадые һайнаар хангахын түлөө нэмэлтэ хэмжээ ябуулганууде харааржа, худалдаа наймаанай, һуудал байдалайнь талаар ханталгые һайжаруулхыень республикын Верховно Соведэй саг үргэлжын комисси Хэжэнгын районой гүйсэдкомдо дурадхаба.

СОВЕТ УЛААН ХЭРЭЭҺЭНЭЙ МУЗЕЙДЭ

СССР-эй Улаан Хэрээһэн болон Улаан Хахад һарын бүлгэмэй холбоонай түүхэ энэ бүлгэмэй музей соо харуулагдана.

Музейдэ табигдаһан экспонадууд энэ бүлгэмэй мүнөө үеын ажал ябуулгые харуулна. Орон дотор Улаан Хэрээһэнэй совет общество байгуулагдаһаар 114 жэл болобо. Тэрэ бүлгэм 105 миллион гэшүүдтэй. В. И. Ленинэй гар табилгатай арбаад декрет болон тогтоолнууд энэ эмхини гол зорилгонуудые харааһан байна.

Үбшэн тахал, гасалан зоболондо ороһон хилын саанахи оронуудай арадуудта туслаһгүй туһаламжа үзүүлхэдээ, энэ бүлгэм интернациональна һанаалаа нэгэдэлгын ёно заншалда түшэглэнэ. Совет Улаан Хэрээһэнэй больницанууд Алжирта, Эфиопидо, Иранда бии гэжэ музейн экспонадууд гэршэлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Медицинын сестра Даша Севастопольская (баруун гарһаа—һууна) Севастополь хамгаалагшадай ветераануудай дунда (1854 он). 2. Музейн директор Н. А. Тернова Кишинеето ажаһуудаг А. Л. Попеатой хөөрэлдэжэ байна. Россида Улаан Хэрээһэнэй бүлгэм байгуулалсаһан Л. Х. Попов тухай материалнуудые тэрэ суглуулна.

ТАСС-ай фотохроника.

АЖАЛША ХҮН ТУХАЙ

Хүн тухай, тэрэнэй һуудал байдалые улам һайжаруулха тухай анхарал оролдолго хадаа КПСС-эй XXVI съездын хараалһан экономическа политикын гол зорилго болоно. Тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ профсоюзууд шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Хүнүүдэй ажалай эрхэ байдалые, амаралтые һайжаруулха талаар профсоюзуудай бэелүүлдэг хүдэлмэри, тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд нигэжэ мэдээсэнэ:

• • •

ЦЕХҮҮДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ СЭСЭРЛИГҮҮД

Калининградай амһартанууде бүтээлгын комбинадта мэргэжэлтэдэй ажалда оролго гаралга хороогдонхой. Коллективэй ажалай эрхэ байдалые һайжаруулһаниинь энээндэ ехэ туһа нэмэри болоо ха.

Профсоюзай эмхи үйлэдбэрнин болбосоролые дээшэлүүлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулдаг. Хүдэлмэришэдэй дурадхалнуудай үндэнөөр болбосон түхэлтэй болгохо түсэбүүд цех бүхэндэ зохёон табигданхай. Хүдэлмэринин үдэрэй ба һарын дунгүүдэй тэрэлтэ табло байрануудта тодхогдонхой, ажаһуудалай таануу зохид таһалганууд түхеэрэгдэнхэй. Комбинадай тазар дээрэ сэсэгүүд, модо һөөгүүд тариганхай. Үрэ жэмэстэ мододой сэсэрлиг байгуулаганхай.

Б. БАБЛЮК,
ТАСС-ай корр.

Калининград.

ЗАЛУУ БҮЛЭНҮҮДЭЙ ҮЙЛСЭ

«Память Ильича» колхозой түб буусада залуу бүлэнүүдэй үйлсэ бии оолонхой. Жэлэй эхиниһээ хойшо эндэ хэдэн арбаад залуу бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ орожо толлоо.

Армиһаа ерэһэн ба дээдэ һүргуули дүүргэһэн залуушуулые ажахыда түбхын түрүүн гэр байраар хангадаг оайна.

Залуу бүлэнүүдэй гэрнүүд хэдэн таһалгатай юм. Байрын түлбэри ехэ бэшэ —һарадаа 6 түхэриг хүрэтэр болодог.

Сибириин эртэ урдын тосхондо залуушуул олон болоо.

Хүн зонойнь дундуур наһан 30 жэл болоно.

В. ЛОБОДА,
ТАСС-ай корр.

Омск.

ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭХИ ПАНСИОНАТ

«Зунайнгаа амаралтые хаана, хайшан гэжэ үнгэрэгхэдэ дээрэ гэжэ һананабта?» гэһэн анкетын асуудалда Кишиневой «Стройиндустрия» трестын хэдэн зуугаад ажалшад нигэжэ харюусаа: «Хара далайн эрьедэхи пансионадта ухибүүдтэйгээ амархабди.

Эндэ бүлэ бүхэндэ амаран гэр үгэдэг юм. Эргэлээд кинотеатр, библиотекэ, спортивна талмай бии.

Республикын барилгын хүдэлмэришэдые амаралтын 30 гаран бааза хүлеэнэ. Олонхи путевконуудай түлөө түлбэриие предприятинууд түлэдэг байна.

Н. РУЖИНА,
ТАСС-ай корр.

Кишинев.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС
АПН

СОЦИАЛИЗМЫН ИЛАГДАШАГҮЙ БАЙЛГЫН ҺҮЛДЭ

АНТАНАНАРИВУ. Эсэгэ ...оо хамгаалгын Агуухэ ...да совет арадай туйла...ралта хүдэлмэришэн бо... таряашанай дэлхэй дээ...ы түрүүшын гүрэнэй ба...бэхи, хүсэн түгэс бай...е тодо хурсаар гэршэлэн байлдаанай хүсэнүүдые эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын хүсэнүүдэй илаха байһанда арадуудай этигэл найдалай һүлдэ болоһон байна гэжэ тэрэ фашис Германийн Советскэ Союзда зэрлиг муухайгаар добтолһонһоо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилһэнһээ хойшо 40 жэлэй ойртожо байһантай дашарамдуулан, ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Фашис хүрин тахалһаа бүмбэрсэг дэлхэйе сүлөөлхын тула 20 миллион хүбүүд, басагадайнгаа ами наһые алдаһан совет арадай баатаршалгые хүн түрэлтэн хэзээдэшье мартахагүй юм. Эрхэ сүлөөгэй һэбшээ һалхин тиихэдэ ЕвропоһооАзи болон Африка худар үлеэһэн байгаа. Тиин 1947 ондо колонизаторнуудта эсэргүү арадай восстаниин Мадагаскарта эхилһэниинь гайхалтайшье бэшэ. Энэ восстани манай ороной бүгэ дааһан байдал тээшэ замда шухала шата болоо һэн. Мүнөө оромнай амжалтатай һайнаар хүгжэжэ байна.

ЯДЕРНА БУУ ЗЭБСЭГ ТУРШАГДАБА

САН-ФРАНЦИСКО. США-ийн Невада штадай полигон...ээ ядерна буу зэбсэг энэ жэлдэ зургаадахяа туршагдаба. Энергетикын министерствын мэдээсэнэнэй ёноор, газар доро хэгдэһэн ядерна тэнэлэлгын хүсэн 20-һоо 150 килотонно болоһон байна.

ЗАСАГАЙ ЗУРГААНУУДТА

ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЭЛ КОМИССИНУУДТА

СССР-эй Минмонтажспецстройн Белгородско барилгын бүхы эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүд садясляар һайнаар хангагдадаг болонхой. Һургуулида ороодуй үхибүүдэй хушалтатай тамаралгын бассейнтэй үшөө нэгэ томо комбинат эндэ ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бүхы захилнуудые профсоюз дүүргэдэг болонхой.

Хотын олохон предприятинуудта энэ асуудал сүм шиидхэгдээ. Табан жэлэй дүүрэтэр һургуулида ороодуй үхибүүдэй 5 мянган хүнэй һууритай үшөө 17 эмхи зургаан баригдахаар хараалагдана.

Н. ПОТЕРЯИКО,
ТАСС-ай корр.

Белгород.

Багашуулай байшан

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ХЭЛСЭГДЭБЭ

ОТТАВА. Канадын Компартийн ЦК-гай пленум Торонто хотодо боложо дүүрэбэ. Канадын Коммунис партийн Генеральна секретарь У. Каштанай хэһэн элидхэлые тэрээндэ хабаадагшад шагнаад, орон дотохи политическэ ба экономическа байдалай шухала асуудалнуудые, монополинуудай политикада эсэргүүгээр, арад зоной эрхэнүүдэй ба аша тусын түлөө ажалшадай тэмсэлые саашадань үргэдхэхэ талаар партийн бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэн байна. Пленумэй хүдэлмэридэ уласхоорондын асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, США-гай империалис бүлэгөөрхидэй, НАТО-гай сэрэгшэдэй эзэрхэг түримхэй ябуулганууд дэлхэйдэ ядерна дайнай аюул тохёолдуулна, эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдые хазаарлаха, арадуудай аюулгүй байдалые хамгаалха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табина гэбэ У. Каштан.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэн элидхэл дотор найруулагдаһан эб найрамдалта үүсхэлнүүд шэнэ дайнай аюулые зайсуулан сараха, эб найрамдал хамгаалха зорилготой гэбэ.

РЕВОЛЮЦИИН ТҮЙЛАЛТАНУУДЫЕ ХАМГААЛХА

ГАВАНА. Кубын Компартийн ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Үгрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастрын түрүүлэлгэ доро Кубын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Гаванада болобо.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын зургаанууд арадтай таһаршагүй, нягта холбоотой байнаһаа хүсэ шадалтай юм гэжэ Кубын Компартийн ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Дотоодын хэрэгүүдэй министр Р. Вальдес мэдүүлбэ. МВД-гэй сэрэгшэд Кубын революцийн түйлалтануудые сахин хамгаална.

Эндэ ерээд байһан совет делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ю. М. Чурбанов үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй Кубын МВД-гэй сэрэгшэдтэ эльгээһэн үнэн зүрхэнэй амаршалые дамжуулхадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Кубын революцие, Кубын арадые Ленинэй Эхэ ороной арад түмэнэй гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлдэг, талархадаг байһан тухай үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө тэмсэдэг залуу гүрэнүүдтэ, арадуудта социалис Кубын интернациональна ехэ туһаламжа үзүүлжэ байдагынь онсо удха шанартай.

САЛЬВАДОРОЙ ПАТРИОДУУДАЙ ТЭМСЭЛ

САН-ХОСЕ. Фарабундо Мартийн нэрэмжэтэ Национальна сүлөөрэлгын фронтын «Венсеремос» радиостанциин мэдээсэнэнэй ёноор, Сальвадорой элдэб районуудта патриотическа хүсэнүүдэй ба американ шэнжэтэй хунтын сэрэгүүдэй хоорондо шанга байлдаанууд ооложо үргэлжэлһөөр. Сан-Висенте департаментын Чинчончепек вулкан шадар илангаяа шанга байлдаанууд болобо. Американ советнигүүдэй хүтэлбэреэр 1.500 хүнһөө бүридэнэн мүрдэлгын хүсэнүүд зургаан сүүдхэ соо патриодуудай бэхилэлтэнүүдтэ добтолходоо, ураг шагүйдэнэн байха юм. Артиллери болон авиаци тэдэнние дэмжэнэн байгаа. Гэбэшье дайсан ехэ гэгдэлдэ оробо.

Сан-Сальвадорһоо, ниислэлэй Илопанго аэродромһоо баруугаар 111 километрэй газарта байдаг Метапан тосхон, мүн Сакатеколука, Сан-Кайетано, Икстепек, Сан-Хуан болон ороной бусад һуринууд шадар ФНО-гой хүсэнүүд амжалтатайгаар добтолбо.

ХИТАДАЙ ПРЕМЬЕРЭЙ ДЭНШЭЛГЭ

ДАККА. КНР-эй үгрэнэй соведэй премьер Чжао Цзыян Бангладештэ ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ. Урда тээнь тэрэ Пакистанда, Непалда хүрэһэн байгаа.

Үгэсэгшэдэй гарһаа Бангладешэй президент Зиаур Рахманай уршагта муухайгаар алуулһаанһаа хойшо оройдоол неделиин үнгэрөөд байхада, тэрэ эндэ ерэбэ гэжэ нютагай политическэ шэнжэлгэшэд анхаралаа хандуулна. Энэ харата муухай ябуулгада Хитад хабаагүй гэжэ Бангладешэй талые «найдуулха» зорилготойгоор тэрэ ерэһэн байгаа ха гэжэ эндэ тэмдэглэгдэнэ. Зүгөөр үгэсөөе долгойлһон генерал-майор А. Манзурай Хитадай сепаратистнуудтай, маоис һүйдхэлтэ эмхинүүдтэй холбоотой байһаниинь нюуса бэшэ.

ҮҺА ГОЛНУУДАА АРШАЛАН ХАМГААЛАЯЛ

Ехэшье багашье, түргэншье аалиншье урасхалта үһа голнуудаар Түнхэнэй дайда баян юм. Саяан уулын сээжэһээ, Хамар-Дабаанай хаяаһаа айхабтар олон гол горход харьялан урдажа, Эрхүү мүрэндэ шудхадаг. Теэд эдэнэймнай зариманиинь хатажа, урдахаяа болижо байна. Энэнь нютагай зоной һанаае зобооно.

Һүүлэй дүрбэ-табан жэлэй туршада, миниий тоолоходо, олохон голнууд үһагүй һэрюу татан байгша һэн. Харин эдэ голнуудые зүбшажа ургаһан ой модые бодомжогүйгөөр унагаанай һүүлдэ нимэ болоо гэжэ һанагшаб.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хойморой намаг хатааха ажал улам эршэмтэйгээр ябуулагдадаг болобо. Урдань манай Түнхэндэ ган гасуур болохо ушар үзэгдөөгүй байһан юм. Теэд мүнөө, илангаяа май, июнь һарануудта, ургаса ногооной эгээл шиг абажа, өдөө үндыхэ үеэр хура бороогой орохогүй ушарнууд дайралдадаг болоо. Энэ хадаа асари сэхэ хэмжээнэй үһа барижа байһан намагуудые хатааһан дээрэнээ болижо байна гээд һанагдана. Саашадаа энэ 27 мянган гектар дээрэ байһан Хойморой намагуудые хуу хатаагаа һаа, бүхы Түнхэн дайдамнай гандадаг болохо шэнгеэр бодомжологдоно.

Мүн лэ районой колхоз болон совхозууд таряалан-лоошод трактор болон машинануулаа голой үһан соо угаана, дизельнэ тоно болон бензинээ адхана. Зарим фермэнүүдэй аргал, шэбхэ полинууд дээрэ гаргадахын орондо үһа гол руу хаягдажа урадхуулагдана. Жэшээлхэдэ, манай Таһархайн һу наалинин комплексын шабааһа шэбхэ тосхоноймнай тэг дундуур таһа сохиҥ урдаад, шэбэр соохи үһа бу-лагуудые бузарлажа байдаг юм.

Мүнөө Европын промышленна томо түбүүдэй хүн зон сэбэр үһаар дуталдажа эхилэнхэй гэжэ газетэ болон журналнууд дээрэ бэшэгдэнэ. Энэ юун дээрэнээ, болоноо гэхэдэ, промышленна үйлэдбэрнин хаядаһаар үһа мүрэнүүдээ бузарлана ха юм. Эрдэмтэдэй тоолоһоной ёһоор бүмбэрсөг дэлхэйн хүн зоной табанай нэгэ хубинь сэбэр үһа эдинэ гээшэ. Тэрэнэй тоодо манай Түнхэн дайдын хүн зон ороно гэжэ һанана-аб. Теэд саашадаа үһа сөөрэмүүдээ хамгаалха талаар хэмжээ абаагүй һаа, бидэшье үһаар дуталдаха болохобди.

Манай парти, правительство байгаали хамгаалха талаар ямар шухала, сэсэн хэмжээнүүдые хараална гээшэб. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» догор «Байгаали сахин хамгаалгые шангадхаха, газар ба тэрэнэй баялигуудые, атмосферниэ агаар, үһа сөөрэм, ан, амитадай ба ургамалай байгаалиие сахин хамгаалгые шангадхаха, байгаалиин арга нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ, арьбадхан баяжуулха ябадал хангаха» гээд хэлэгдэнэ ха юм. Ушар инмэһээ үзэсхэлэн һайхан Түнхэн дайдын байгаалиие хамгаалха талаар дары хэмжээ абабал, һайн бэлэй.

Д. ХУСАЕВ,
партийн ветеран.

«ЗАРНИЦА» ИМАГТАЛ НААДАН БЭШЭ

...БАЯР ЕҺОЛОЛОЙ марш холоһоо зэдэлнэ. Удангүй Соведэй талмай дээрэ оркестр һуурияа эзэлэн, һүр жабхаланта хүгжэм зэдэлбэ. Тиин эдир армеецүүд дорюунаар алмалалдана. Үйлсэдэ ябаһан хүн зон, үхибүүд зогсожо, тэдэниие хэд гэшэб гэжэ һонирхон шэртэбэ. Зариманиинь дүтэлэн ошобо. Энэ хадаа заншалта болоһон эдир армеецүүдэй «Зарница» гэжэ республиканска XI нааданай түгэсхэл боложо байгаа.

Июнийн 2-һоо июлийн 6 болотор КПСС-эй XXVI съезддэ зорюулһан «Зарница» гэһэн пионернүүдэй дайшалхы наадан үнгэргэгдөө юм. Районуудһаа ерэһэн эдир армеецүүдэй 17 отряд энэ нааданда эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Эдэ үдэрнүүдтэ мэргэн буудагшадай, тагнуулшадай, хэлхеэ холбоошодой, харгы зам сахигшадай болон эдир армеецүүдэй бусад отрядууд тус тустаа һонирхолтой мүрысөөнүүдтэ хабаадаа. Прибайкалиин районой Турунтаевай һургуулиин эдиршүүл мэргэн буудагшад, Улаан-Удын 1-дэхи һургуулиин тагнуулшад илгарһан байха юм.

ГТО-гой II шатын зүйлнүүдые дүүргэхын түлөө мурысөөндэ хатуу зориг, бэеын тамирай шанар шэнжэнүүдые эдир пионернүүд харуулба. Эндэ Хорин районой 2-дохи һургуулиин эдир армеецүүд онсо шалгараа.

Дүрбэдэхи үдэр... Энэ үдэр «Багратион» гэжэ тусхай нэрэтэй һонирхолтой наадан тала дээрэ үнгэргэдөө юм. Энэ нааданда эдир армеецүүдэй полкын гэшүүд бултадаа хабаадаһан байна.

Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ гансашье нааданай мурысөөнүүд бэшэ, саг үргэлжэ элдэб олон хэмжээ ябуулганууд үнгэргэдэжэ, һурагшад олон юумэ мэдэхэ болоо, бултадаа хоорондоо танилсажа хүн бүхэн олон нухэдтэй болоо.

...Һайндэрэйхеэр хубсалһан эдир армеецүүд жэрылдэн зогсонхой. ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь С. П. Будажапов эдир армеецүүдые амаршалба.

«Зарница» гэжэ сэрэгэй-спортивна нааданай командалагша Ф. Г. Самойленко захиралтатай танилсуулха зуураа, иигэжэ хэлээ:

—Эмхи гуримтай, хүсэл зориггой, шанга бэетэй байһанаа республикын эдир армеецүүд «Зарница» гэһэн түгэсхэлэй нааданда харуулаа. Тиимэһээ эдир армеецүүдэй полкдо баяр хүргэнэб.

—Манай түйлаһан амжалта—хамтын хэрэг, — гэжэ ВЛКСМ-эй Яруунын райкомой инструктор В. Батуева баяртайгаар мэдүүлбэ. Һарһатын дунда һургуулиин эдир армеецүүдтэ манай районой бүхы эмхи зургаанууд өхэ туһаламжа хүргөө юм. Тэдэнэй найдабариие харюулаабди.

Эдир армеецүүдэй хүхэ хүсэһатай, дунда зэргын бэетэй хүбүүн—Хориин 2-дохи һургуулиин отрядай командир Борис Фунсятай хөөрэлдэбэбди.

— «Зарница» — манай дайшалхы наадан. Түгэсхэлэй нааданда яһала амжалтатайгаар хабаадаһандаа баяртайбди, — гэжэ тэрэ бодолтойгоор хэлээ һэн.

Үнэхөөрөөшье, эрэлхэг зоримгой, үсэд шанга. Эха ороноо хамгаалхаар бэлэн байһан ерээдүйн сэрэгшэд ургажа ябана гэжэ энэ нааданда үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Зүгөөр энэ нааданда бүхы районуудай түлөөлэгшэдэй хабаадаагүйнь харамтай. Олонхи шалтагааниинь транспортһаа дулдыдаа юм ха. Тиимэһээ хожомоо энэ асуудалые хараадаа абаха, нимэрхүү дутагдалай дабтагдахагүйн тула ороло-хо шухала. Юуб гэхдэ, «Зарница» имагтал үхибүүнэй наадан бэшэ, харин эдир патриодуудай еө һургуули мүн.

Б. ДЫМБРЫЛОВА,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Зарница» нааданда хабаадагшад хүшөөгэй дэргэдэ.
Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн мүнөөдэр Улаан-Үдэ хотодо, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ эхилхэнь.

ОРОНОЙ ЭРХИМ БҮХЭШҮҮЛЭЙ ЕХЭ МҮРЫСӨӨН

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн мүнөөдэр үдэрэй 11 часһаа эхилхэнь. Үдэшын зургаан часһаа бүхэ барилдаашадай мурысөөнэй тусхайта нээлгэ болохо мурысөөн үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө энэ ехэ мурысөөндэ Эхэ ороноймнай арбан табан союзна республикануудай, Москва, Ленинград хотонуудай спортсменүүд хабаадахаар республикымнай мислэл хотодо ерэнхэй. Тэдэнэй дунда Олимпиин нааданнуудай чемпионууд — Сайпулла Абсандов, Санасар Оганисян, Владимир Юмин, Илья Матэ, Сослан Андиев, Роман Дмитриев, эхир хүбүүд Сергей, Анатолий Белоглазовууд, Магомет-Гасан Абушев, дэлхэйн, Европын чемпионууд—Салман Хасимиков, Сергей Корнилаев, Михаил Харачура, Олег Колоев, Сурен Багдасарян болон бусад эрхим бүхэшүүл бии.

Дэлхэйн, Европын чемпионууд, уласхоорондын классай спортын мастернууд Борис Будаев, Олег Алексеев, спортын мастернууд Виктор Ринчинов, Лубсан Айсуев, Мүнхэ Цыдыпов, Баир Цыренгармаев, Кирилл Балдаев, Анатолий Лезнов, Илья Гармаев болон хамтадаа арбан бүхэ манай республикаһаа Россин Федерацийн суглуулагдамал командада оруулагданхай.

—Танай город спортын ехэ мурысөөнүүдые үнгэргэжэ байдагшьегүй һаа, хүндэмүүшэ байһаараа онсо шалгарна. Һаяхан Россин Федерацийн бүхэшүүлэй дунда мурысөөн үнгэргэгдөө. Мүнөөдэр эхилхэ ехэ нааданда манай Россин Федерацийн жараад бүхэ барилдахань. Энэнь яһала һайшаалтай гээшэ,—гэжэ РСФСР-эй суглуулагдамал командын тренер Асламбек Захарович Дзгоев хөөрэнэ.

Иигээд лэ шанга мурысөөмнай эхилжэ, холо ойгуур суурхаһан баатар хүбүүдэйнгээ хүсэ шадал, гоё һайхан техникэ хужарлан харахамнай гээшэл даа.

Мурысөөнэй ахамад судьягаар уласхоорондын категорийн судья В. Е. Гармаев томилогдонхой. Мурысөөн үнгэргэлсэхөөр Эхэ ороноймнай ахамад тренерүүд, судьялар, һаа гадна, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй гүрэнэй тренер, СССР-эй габьята тренер, педагогичкын эрдэмэй кандидат А. М. Дякин ерэнхэй.

Улаан-Үдэ хотодо эхилһэн ехэ мурысөө үнгэргэлсэхэ хэблэлэй түб түрүүшынхээ байгуулагданхай. Хэблэлэй түбэй хүтэлбэрилэгшөөр, Буряадай АССР-ээ ТАСС-ай корреспондентээр хүдэлдэг Д. Г. Санжиев томилогдонхой.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ИЛАЛТА ТҮЙЛАГ ЛЭ!

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй чемпионадта манай бэлигтэй бэрхэ бүхэшүүл: уласхоорондын классай спортын мастернууд Европын чемпион Олег Алексеев, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Борис Будаев, СССР-эй спортын мастернууд Лубсан Айсуев, Виктор Ринчинов, Бато Дашинамжилов, Василий Миланханов, Владимир Актинов, Мүнхэ Цыдыпов, Виктор Гашинов, Баяр Цыренгармаев, Кирилл Балдаев, Анатолий Лезнов, Илья Гармаев гэгшэд республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалха юм. Энэ хадаа айхабтар хүшэр хүндэ, тон харюусалгатай хэрэг болоно.

Республикын суглуулагдамал командын гэшүүн Мүнхэ Цыдыпов тухай тобшохоноор хөөрэе.

Агын автономито округой Догой нютагта түрэһэн, тэндэ дунда һургуули дүүргэһэн юм. СССР-эй спортын мастер М. Цыдыпов «Урожай» бүлгэмэй областной советэй дэргэдэхи хүүгэдэй спортын һургуулиин директорээр хүдэлхэ зуураа, бага балшар хүбүүдые һурган һонижо, барилдаанай нюусатай танилсуулжа ошихай.

Манай бэрхэ барилдаашадай нэгэн, уласхоорондын классай спортын мастер Геннадий Манжуевай һонидог Мүнхэ Цыдыпов һүүлэй жэлнүүдтэ барилдаанай хибэс дээрэ ехэ амжалта түйлаа.

Тэрэ набтаршаг аад, хүдэр, шамбай бэетэй, хараб-тар шарайтай, ялалзаһан хурса нюдэтэй, урихан зантай хүн юм.

Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэдэг «Интернационал» гэжэ мурысөөндэ хоёр дахин хабаадахадаа, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан намтартай. Тиихэдээ Европын чемпионадта хоёрдохи һуури эзэлһэн румын бүхэ Аурел Нягуе, болгарин Лазар Лазаровые, монгол барилдаашан Жаргалсайханиие,корей спортсмен Ли Хо Пениие диилэһэн байгаа. Дэлхэйн чемпионадта хоёрдохи һуури эзэлһэн монгол бүхэ Оюунболдгой түгэсхэлэй уулзалгада тулалдахадаа, очкогоор булигдаа һэн.

Улаан-Үдэдэ, мүн Румыниин Ясса хотодо болодог уласхоорондын мурысөөнүүдтэ илажа гараба. Яссада румын суута барилдаашан, Европын чемпион Эмил Бутус шүүжэ, нэгэдэхи һуури эзэлһэн юм. «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэдэг уласхоорондын мурысөөндэ гурба дахин илалта түйлаа. Хүдөөгэй барилдаашадай дундаһаа мүн лэ эды дахин СССР-эй чемпион болоһон байна.

Мүнхэ һүүлэй хоёр жэл удаагуур РСФСР-эй чемпионадта мүнгэн медальяр шагнагдаба. 1978 ондо Минск хотодо болоһон СССР-эй чемпионадта тэрэ эрхим зургаанай тоодо ороо һэн.

Москвагай Олимпиин нааданай чемпионууд, спортын табьята мастернууд аха дүүгэр Сергей болон Анатолий Белоглазовууд (Киев), уласхоорондын классай спортын мастернууд: Европын чемпион, дэлхэйн чемпионадта бронзо медальда хүртэһэн Бузай Ибрагимов, Европын чемпионууд Руслан Караев (хоюулаа Махачкалаһаа), Сурен Багдасарян (Ереван), залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Андрей Ярцев (Кемерово), РСФСР-эй чемпион Сашюла Карачаев (Махачкала) болон бусад энэ чемпионадта манай М. Цыдыповтэй хамта 57 килограммай шагнүүртэ хаба шадалаа туршаха байна.

Ороной чемпионадта бүхы арга хабаяа, дүрэ шадабаряа харуулжа, эдэбхитэй һайнаар, зориг түгэлдэрөөр барилдахадаа, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхыень, ехэ амжалта түйлахыень Мүнхэ Цыдыповтэ хүсэнэбди.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Цыдыпов.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТҮРҮҮШЫН КУБОК

Үргэн Буряад ороноймнай хүнгэн атледүүдэй түйлаһан амжалтануудынь тоолон хэлэхэ болоо һаа, олон даа. Эдэнэр Бүхэроссин, Бүхэсоюзна, уласхоорондын олон тоото мурысөөнүүдтэ хабаадахадаа илалта, амжалта түйланхай, тоонто нютагаа бусажа ерэдэг болоо ха юм. Тиин хүрдан солбон хүбүүд, басагаднай уласхоорондын классай спортын мастер, СССР-эй спортын мастер гэһэн нэрэ зэргэдэ жэл бүри шахуу хүртэнэ гээшэ.

Республикын физкультура ба спортын комитет, хүнгэн атлетикын Федераци «Хүнгэн атлетикын хатанай» кубогта хүртэхын түлөө түрүүшын мурысөө һаяхан үнгэргэбэ. Энэ мурысөөн юугээрээ һонирхол татанаб гэхэдэ, команда бүхэнһөө хоёр спортсмен хабаадажа үндэрые харайхадаа гү, али урилдахадаа түгэсхэлэй мурысөө үнгэргэнэ ха юм. Түрүүшынхээ үнгэргэгдэһэн мурысөөнэй дүн гаргахада, спортсменүүдэй эрхим амжалта түйлаа һаа, эмхидхэлэй талаар бирагүй байгдаа.

Нэн түрүүлэн богони зайда урилдаһан Наташа Соболева Александр Истомин хоёрой түйлаһан эрхим амжалта дээрэ тогтохо хусэлэнтэйб. Наташа 100 метрэй—11,9, 200 метрэй зайе — 25,4 секунда соо гаталхадаа. «Трудовые резервы» бүлгэмэй командын жасада 12 очко асарба. Багшанарай институдай студент Истомин 100 метрэй зайе 10,9 секунда соо, 200 метрэй зайда түрүүлжэ гарахадаа, командада мүн лэ 12 очко бэлэглэбэ. Тингэжэ эдэ хоёр СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө Благовещенск хотодо болохо мурысөөндэ хабаадаха болобо.

Дүрбэн зуун метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьята багша Надежда Васильевна Никифоровагай хумүүжүүлһэн 65-дахи һургуулиин һураша Зубкова, технологическа институдай студент Кондаков гэгшэд ямилэбэ. Найман зуун метрэй урилдаанда Калашникова Зайцева хоёрто хүрэжэ урилдамаар спортсменүүд үгы байба.

Табан мянган метрэй зайда урилдаан. Эндэ багшанарай институдай багша, спортын мастер Гамельян Гафаров, түс институдай, мүн индустриальна техникумэй студентнүүд Черных, Коробейников гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлжэ гараа.

Спортын арбан зүйлөөр мурысөгшэдэй дундаһаа Железнодорожно техникумэй студент Юхнович ошотороо эрхим амжалта түйлахаар ха. Тэрэ мүнөө урдандаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө арбан зүйлөөр үнгэргэгдэнэн мурысөөнүүдтэ хабаадаһан, мүнөө багшанарай институдта тренерээр хүдэлжэ байнан Евгений Киселевой хүтэлбэри доро һөрөө мурысөөндэ ябажа, хүдэржэжэ эхилэнхэй.

Спортын бусад зүйлнүүдээр Александр Голубев гурбан алхасаар һурэхэдөө, Фёдор Капустин—1000, Сергей Лощенко—1500 метрэ, Елена Коротун, Андрей Чебунин гэгшэд диск шэдэхэдээ, Ольга Властникова үндэрые харайхадаа, Виктор Мальцев бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар 400 метрэй зайда урилдахадаа шалгаржа, түрүү һуриннуудые эзэлһэн байна.

Эдэ мурысөөнүүдэй дүн гаргахада, ЛВРЗ-гэй, «Трудовые резервы» бүлгэмүүдэй командануд аб адилхан очконуудые суглуулһан байба. Харин эстафетэ дамжуулгаар 4Х100 метрэй зайда урилдаанай болоходо «Трудовые резервы» командын гэшүүд эдэнэрээ хосрхон очкогоор ахяа юм. Түүгөөр 4х400 метрэй зайда эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэдэхэ урилдаанда «Трудовые резервыныхнэ» спортсменүүдгүй байба, түрүү һуурида алдаха баатай болоо. Турбадахи һуурние «Буревестник» бүлгэмэй команда эзэлээ.

«Урожай», «Труд» бүлгэмэй мэдэхэжэ спортсменүүд энэ урилдаанда хэзээ хэзээнэйхиһээ мууга бэлдэжэ, түс тустаа 18—11 очконуудые арай шамай суглуулаа. Урдандаа эдэ бүлгэмүүдэй хумүүжүүлһэн спортсменүүд холо ойгуур суурхуулдаг һэм шуу.

Гэхэтэй хамта Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой хүтэлбэрилэгшэд мурысөөнэй талмайнуудые муугаар бэлдэһэн байба. Эдэ бүгэдэ дутуу дунданууда, ойрын үдэрнүүдтэ усадхажа, «хүнгэн атлетикын хатанда» ногоон үйлсэ гаргахаар саг ерээ бэшэ гү?

Стадионой директор Ю. Никитин үшөө хэдэн хүнүүдтэй талмай дээгүүр ябажа, стадионой хүдэлмэриие һайжаруулха тухай түсэб зохёоһон байна. Тиихэдээ эдэнние стадиондо хойшодоо оруулхагүй гэһэн тобшолол хэбэ. Энэнь «спортын хатанние» тэрэнэй һайнаар ойлгодоггүй байные, түбэй спорткомплексын эзэнэй спортын бүхы зүйлнүүдтэ адли тэгшэ бэшээр хандадаг байные гэршэлбэ.

В. БАЛДАЕВ,
Бүхэсоюзна категорийн судья.

Хүндэ атлетинэ

АМЖАЛТЫН ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

10—15 жэлэй үнгэрхэдэ, эгэл хүндэ шэгнүүртэй штангистнууд он ухааанда орошогүй ехэ — 300 килограммай штанга түлхин үргэхэ байна гэжэ энэ жэлдэ Львов хотодо үнгэргэдэһэн «Хани барисаанай кубок» гэһэн улаасхоорондын мурысөөндэ 257,5 килограммай үрэ дүн харуулжа, Василий Алексеевэй дэлхэйн рекордые 1,5 килограммаар үлүүлһэн москвич Владимир Марчук тоолоно.

Владимир Марчук (178 сантиметр үндэртэй, 148 килограмм шэгнүүртэй) нёдондо жэл ороной чемпион болоо һэн. Львовто В. Алексеевэй үшөө нэгэ рекордые (хоёр дахин үргэлгөөр) шэнэлхэ гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаа. Гэбэшье 182,5 килограммые үгзаран үргэжэ шадангүй, урагшагүйдөө һэн. Иимэ ушар Марчугай спортын намтарта хомор тохёолдодог юм гэжэ тэрэнэй тренер Михаил Акопянц мэдүүлнэ.

Марчук 26-тай юм. Тэрэ ехэ ехэ мурысөөнүүдтэ яһала үнинэй хабаадана: зургаа дахин шанда хүртэһэн, тэрэ тоодо эдиршүүлэй дунда ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөнүүдтэ дүрбэ дахин мүнгэн медальяр шагнагдаһан байгаа. 1973 ондо залуушуулай дунда хүндэ шэгнүүртэ мурысхэдөө, түлхин үргэлгөөр 198 килограмм абажа, бүхэсоюзна рекорд тогтоогоо һэн.

— 1977 ондо Алексеевэй түлхин үргэлгеөр ехэ амжалта түйлахада—257 килограмм үргэхэдэ, би ороидоол 220 килограмм үргэдэг байгааб,—гэжэ Марчук хөөрэнэ. —1978 ондо дүн хамта 400, харин 1979 ондо 410 килограмм үрэ дүн түйлаа һэм. 1980 ондо Москвагай Олимпиадын урда тээ дүн хамта 427,5 килограмм үрэжэ, ороной чемпион болоо бэлэйб. Тиигэбэшье олимпийскэ командада орожо шадангүй, шанга мурысөө хараха баатай болоһон байгааб.

Дэлхэйн рекордсмен спортын энэ зүйлые 12 жэл соо эрхилжэ байна. 1969 ондо Москвагай «Фили» гэжэ спортклубта хүндэ атлетикэ эрхилжэ захалһан юм.

— Би хүсэтэй болохые ходоодоо хүсэдэг байгааб,—гэжэ Марчук хөөрэнэ. — Ушарынь юуб гэхэдэ, багаа балшар ябахадамни врачнууд намайе зүрхэ муутай гээ һэн. Олохон ушарта физкультурын хэшээлдэшье ябадаггүй бэлэйб. Мүнөө үбшөөэ ори таһа мартажархинхайб.

Һорилго бэлэдхэлэй үедэ Марчук шэнги ажалша бүхэриг хүниие хараагүйб гэжэ Михаил Акопянц мэдүүлнэ. Олимпиада-80-най чемпиннууд болоһон Юрик Варданян болон Султан Рахмановай хүндэ атлетикэдэ түйлаһан амжалтануудые М. Акопянцын нэрэтэй нягта холбоотой юм. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, Марчук нэгэ һорилгын үедэ 100 тонно хүрэтэр үргэдэг байна.

Алексеевһээ илгааниинь юуб гэхэдэ, тэрэ һорилго бэлэдхэлнүүдтэ тон ехэ шэгнүүр үргэхые ороддодог. Нэгэ һорилго бэлэдхэлэйнгээ үедэ түлхин үргэлгэдэ 265 килограмм, үгзаран үргэлгэдэ 190 килограмм абаһан байгаа. Һонирхолтой юумэниинь юуб гэхэдэ, 1972 оной Олимпиадын һүүлэй болюулагдаһан аргааханд үргэлгэдэ Марчук 245 килограммай үрэ дүн харуулжа һан байна (Алексеевэй дэлхэйн рекорд 236,5 килограмм юм). Хэрбээ эдэ дүнгүүдые хамтадхабал, 700 килограмм болохо баһ-бшуу. Хэдэн жэлэй урда тиинимэ үрэ дүн ой ухаанда орошогүй ехэ гэжэ тоолодог һэн.

Львовто болоһон мурысөөндэ Марчугай хабаадасаһанайнь һүүлээр Олимпиин хоёр дахин чемпион Леонид Жаботинский иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөө энэ атлет эгэл ехэ үрэ дүнгүүдые түйлаа аргатай байна.

— Үсэд нэтэрүү байна, найнгаа ашаар амжалта түйланаб гэжэ һанадагаа гээд Марчук хэлээ.

Дэлхэйн шэнэ рекордые һамгатай, нара урда тээ сагатай боложо, Катя нэрэ үгэһэн байна. Эрхилхэдэнь ехэ саг гарба. Тиигэшье һаань, Марчук диссертаци дээрээ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Владимир уран һайлаһан уншаха, сэрэгэй-спортивна нааданда ноодые суглуулха, мүн зарим хахуулидаха дуратай.

— Мүнөө бидэ эзэлжэ Олимпиин нааданда бэлдэжэ эхилэбэди, — гэжэ тэрэ түгэсхэлдөө хэлэнэ. Гол шухала зорилгоо тухай хэлэхэ болоо. 1984 ондо Лос-Анджелесдэ болохо Олимпиин нааданда бэлдэжэ, амжалта түйлаха хараа бодолтойб.

Юрий ЮРЬЕВ.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Совет-Алжирай хөөрэлдөөнүүд», «Хани халуун оршон байдалда» — ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. ТАСС-ай мэдүүлгэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Коллективэй бэхижэлгэ»—КПСС-эй Улаан-Удын горкомой пленумэй тоосоон. «Банк ба барилга» — М. Смолинагай статья. «Мэдээсэлнүүдэй дайшадхы зэбсэг» — В. Сахаровскийн статья. Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһанда. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһээр 40 жэлэй ойдо «Ост», «Барбаросс» түсэбүүд тухай Е. Елисеевэй статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Добтолго» эхилбэ» — Ч. Доржиевай фоторепортаж. Нютаг нютагай һонин. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА.

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглеөнэй гимнастика. 10.05 —«Баранкин, хүн болыш» — мультфильм. 10.25 — «Хүлеэнэб, этигэнэб» — уран һайханай телефильм (II сери). 11.30 —«Мэдээжэ аад, юрэ бүсын юумэн». 12.30—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 —«Социалис оронуудай баримтата фильмүүд». 16.30 —«Шатарай һургуули». 17.00 — «Хүбүүдүүд» —уран һайханай фильм. (II сери).

Улаан-Удэ. 18.05 — Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Советскэ Союзай түрүү һуриин түлөө мурысөөн. 19.50 «Байгал» — программа.

Орбита. 20.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.35 — «Учитель пения» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22,35 —СССР-эй арадай артист Е. Нестеренкын концерт. 23.40 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (М). Забһартань морин спортоор СССР-эй чемпионадһаа репортаж.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —«Хара далайн долгид» — олон серитэй уран һайханай фильм (4 сери). 14.00 — «Илагшад» — Фронтдо нүхэсэгшэдэй үүлзалга. 15.30 — «Циркын ареная дээрэ». 16.15 —«Москва ба москвагайхид». 16.45 — «Арадай аялгануд».

Улаан-Удэ. 17.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (Буряадаар). 17.15 —Баримтата фильмүүд.

Орбита. 18.05 —«Орлёнок» —телестудиин концертнэ зал соо. 18.50 —Морин спортоор СССР-эй чемпионат. 19.20— «Олон түмэнэй ленинскэ университет». Дэлхэйн эрдэмтэдэй ядерна дайнай аюулые зэсуулхын түлөө тэмсэнэ. 19.[illegible] — «Найдамтай нүхэрни, [illegible] даа» —мультфильм.

Орбита. 20.00 —«Хүдэ[illegible] час». 21.00 — «Амгалан но[illegible] согты, багашуул». «Удаа[illegible] жэ хүгшэн» — гэжэ мультфильм. 21.15 —«Хүгжэмэй [illegible] газин» —фильм-концерт. 22.[illegible] —«Время». 22.35 — «Дайн[illegible] ута замаар» —олон серитэй уран һайханай телефильм. [illegible] сери).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02424. Заказ № 134. Индекс 58[illegible]